

ZIELSVERDUISTERING

een toneelspel
een vlaamse 'griekse tragedie'

“Het is gedaan,” zei iemand boven hem.

Hij hoorde deze woorden en herhaalde ze in zijn ziel.

“Met den dood is het uit,” zei hij tot zichzelf, “hij bestaat niet meer.”
Hij schepte lucht, bleef er midden in steken, strekte zich uit en stierf.

(uit 'De dood van Ivan Iljitsj' van Leo Tolstoj)

Luuk Hoedemaekers

WOORD VOORAF

‘Zielsverduistering’, een vlaamse ‘griekse tragedie’, bestaat uit 6 tafereelen die in deze versie in oplopende volgorde (1-6) gespeeld worden, waarbij tafereel 1 en tafereel 6 twee afzonderlijke delen van het einde van het stuk zijn. Alternatieve tafereelverdelingen zijn natuurlijk ook mogelijk. Zo kan bijvoorbeeld tafereel 1 tussen tafereel 5 en tafereel 6 geplaatst of herhaald worden.

De muziekkeuze bij de tafereelen is die van de auteur en hoeft niet noodzakelijk die van de regisseur te zijn.

TIJDSBEPALING

- ❑ tafereel 1: zomer 2005
- ❑ tafereel 2: zomer 1998
- ❑ tafereel 3: zomer 2002
- ❑ tafereel 4: voorjaar 2004
- ❑ tafereel 5: najaar 2004
- ❑ tafereel 6: zomer 2005

Een meer gedetailleerd en chronologisch tijds kader staat achteraan in de brochure.

PERSONAGES

- ❑ Manon/Nouschka, een jonge vrouw, kleuterleidster
- ❑ Cato, vader van de drie broers, immobiliëndhandelaar
- ❑ Hannah, vrouw van Cato, moeder van de drie broers
- ❑ Jakob, de oudste zoon van Cato en Hannah, profvoetballer
- ❑ Thomas, de tweede zoon van Cato en Hannah, economiestudent, later boekhouder
- ❑ Robbert, de jongste zoon van Cato en Hannah (deze rol kan ontduddeld worden in een 14-jarige en een 20-jarige Robbert), student
- ❑ Kurt, vader van Manon
- ❑ Andrea, moeder van Manon
- ❑ Frederik (of Frederique), zoontje (of dochtertje) van Manon en Jakob

DECOR/BELICHTING

‘Zielsverduistering’ speelt zich af aan het strand. Zand op de scène kan. Een goed uitgewerkte belichting, al dan niet in combinatie met beeldprojectie, en enkele decorelementen, afhankelijk van het gespeelde tafereel, vervolledigen het scènebeeld. De belangrijkste decorelementen zijn:

- ❑ tafereel 3: een strandcabine, strandzetels
- ❑ tafereel 5: strandtafel + stoelen, strandbed, parasol, windschermen

Het stuk verdraagt ook een totaal andere setting en/of inkleding. De vormgeving is inderdaad belangrijk, maar afgewogen tegenover de tekst is deze laatste uiteraard van een hogere orde.

Omdat er een behoorlijk aantal flashbacks in het stuk zitten, is het aan te raden om deze in een ander lichtdecor te situeren.

EERSTE TAFEREEL - ZOMER 2005

TEKST OP BAND (uit 'Het evangelie van Filippus', nr. 9) 'Licht en duisternis, leven en dood, de rechtsen en de linksen zijn broers van elkaar. Zij kunnen niet los van elkaar worden gezien. Het is daarom dat noch de goeden goed zijn, noch de slechten slecht, leven alleen maar leven is, en dood alleen maar dood.'

Muziek: 'Erbarme dich, mein Gott' (Aria nr. 39) uit de Matthäus Passion van J.S. Bach. Het doek gaat open. Manon staat op de scène. Ze is hoogzwanger. Ze draagt een rode jurk. Ze strooit bloemen om zich heen. De muziek verdwijnt langzaam en in de plaats horen we nu, ver op de achtergrond, het ruisen van de zee. Dan begint Manon te praten terwijl ze over haar buik wrijft.

MANON We zullen elkaar nooit zien, kleintje. (*glimlacht*) Daarmee zal ik moeten leren leven. Je zou een zoon of dochter van verdriet zijn. Mijn armen blijven nu voor altijd leeg. Je zal me nooit mama noemen en ik zal het je nooit horen zeggen. Je zal nooit driftig hoeven wenen als ik niet snel genoeg ben om aan al je verlangens te voldoen en ik zal je nooit gezoogd hebben. We zijn zovele maanden samen geweest en toch zullen we elkaar nooit gekend hebben. Jij en ik, kleintje, wij zijn de doden, de eeuwige doden. Ik strooi nu al bloemen op je graf opdat je zou weten dat ik toch van je hou. Ja, ik ben begonnen van je te houden, kleintje, en dat is misschien het enige dat ik me kan verwijten. Je was voorbestemd om een ongeborn kind van de haat te worden, maar de wraak die ik zo zorgvuldig had gepland heeft zich lachend omgedraaid en zich op mij gericht. Ik heb geprobeerd om aan haar te ontkomen, tevergeefs, ik wist het, maar de prijs die ik betaal om haar in het leven te hebben geroepen is juist dat er geen ontkomen mogelijk is. Haat wint altijd. Ik heb je nodig, kleintje, ook nu nog. Jij moet hem raken in alles wat hem dierbaar is: zijn eer. Hij zal ons moeten volgen, jou en mij, ... Frederik ..., Thomas, Hannah, Jakob en Robbert, die al dood van binnen is. Ook voor hen zijn deze bloemen.

Opnieuw de beginmuziek.

DOEK

TWEEDE TAFEREEL - ZOMER 1998

Muziek: 'Love theme from Romeo and Juliette' van Henry Mancini. Het doek gaat open. Manon en Thomas zitten in elkaar verstrengeld op het zand. Ze kijken elkaar dolverliefd aan. Met haar vingers beschrijft Manon de omtrekken van Thomas' lippen.

MANON Ik zie je graag. Ik wil het je vertellen, maar woorden zeggen zo weinig. Ze nemen de schoonheid weg van wat ik zie. *(als Thomas wil antwoorden, belet ze hem dat met haar vingers)* En juist daarom moet je zwijgen. Luister naar me met je ogen. *(ze kijken elkaar lange tijd glimlachend aan)* Nu is het goed.

THOMAS Ik wil alles van je weten.

MANON Alles.

THOMAS Slaap je op je linker- of op je rechterzij? Welke bloemen moet ik voor je plukken?

MANON Hou je van krentenbrood? Van jazz? Van oude motoren?

THOMAS Draag je liever broeken of liever rokken?

MANON Hoeveel velletjes toiletpapier gebruik je?

THOMAS Welke liedjes zing je in bad?

MANON Vouw je ze dubbel? Veeg je van achteren naar voren of van voren naar achteren?

Ze lachen allebei. Stilte.

MANON *(ernstig)* Waarom lachen dieren nooit? Waarom huilt de pas geborene wel en de stervende niet?

THOMAS Waarom zijn de korrels zand ontelbaar?

MANON Waarom straalt het licht in je ogen zo helder? ... *(haar gezicht betreft)* Hoeveel tranen zul je ooit om mij laten?

Stilte.

MANON Liefde maakt een mens soms triestig.

THOMAS Trouw met mij.

MANON Ja.

THOMAS Wanneer? Nu?

MANON   Zot.

THOMAS   Morgen?

MANON   Zot.

THOMAS   Ik wil met je flieder en fladder en flodder, overal en altijd, (*ernstig*) ook voorbij de verliefdheid als de verliefdheid voorbij is. Ik wil je leren kennen.

MANON   (*lacht*) Moet dat per se vandaag?

THOMAS   Ja. Waar kom je vandaan, heb je broers of zussen, wie zijn je ouders?

MANON   (*afwijzend*) Laten we het over iets anders hebben.

THOMAS   (*aandringend*) Waarom wil je er niet over praten?

MANON   (*kort*) Moet daar een reden voor zijn?

THOMAS   (*verwonderd*) Waarom ben je nu zo kortaf?

MANON   Ben ik dat dan?

THOMAS   Ja.

MANON   (*bitter*) Mijn ouders waren goede mensen.

Flashback. Deze situeert zich ergens in 1994 en kan door een lichtverandering ingeleid worden. De ouders van Manon verschijnen. Manon speelt mee in de flashback en Thomas volgt het gesprek.

MOEDER   Je hebt die vieze jeans weer aan.

MANON   Het is geen vieze jeans.

MOEDER   Ze ziet er wel zo uit.

MANON   Maar daarom is het er nog geen.

MOEDER   Wat moeten de mensen wel niet denken?

MANON   Dat moeten zij weten.

MOEDER   Ga iets anders aantrekken.

MANON   Nee.

MOEDER Je kan toch niet in die vodden naar de kerk.

MANON Ik zou niet weten waarom niet.

MOEDER Omdat ... omdat het heiligschennis is.

MANON *(wijst naar boven; sarcastisch)* Als Hij zich in zijn heiligheid geschonden voelt omdat ik graag een afgesleten jeans draag, dan mankeert er iets aan Hem.

MOEDER Mijn God, waar hebben we dit aan verdiend?

MANON Eindelijk eens een verstandige vraag.

VADER *(scherp)* Spreek zo niet tegen je moeder.

MANON Ik spreek zoals ik hier heb leren spreken.

MOEDER Hebben we je zo opgevoed?

MANON Nog een verstandige vraag.

VADER *(heft zijn hand om haar te slaan)* Godverdomme!

MANON *(hysterisch, met haar armen beschermend om haar hoofd)* Raak me niet aan! Raak me niet aan!

Einde van de eigenlijke flashback, maar de ouders van Manon blijven nog even staan.

THOMAS *(legt zijn armen om haar heen)* Kom.

MANON *(laat hem begaan; stilletjes)* Raak me niet aan. ... Hou me vast. *(bitter)* Mijn ouders waren goede mensen. ... We kwamen elk jaar met vakantie hier aan zee. Ik vond het heerlijk. Mijn ouders huurden er dan samen met die van mijn beste vriendin Sofie een appartementje. Sofie en ik babbelden de hele dag, en zelfs 's avonds, als we met ons tweeën in dat grote bed lagen, bleven we maar doorgaan.

THOMAS *(glimlachend)* Jullie moeten elkaar heel wat belangrijke dingen gezegd hebben.

MANON Je weet hoe jonge meisjes zijn.

THOMAS Hoe zou ik dat moeten weten, ik heb alleen maar broers.

MANON Meisjes hebben altijd een hartsvriendin, eentje met wie ze alles delen ... *(voor zichzelf)* bijna alles ... eerst het lief en leed van hun poppen, of in mijn geval dat van mijn beren, later dat

van hun vriendjes. *(stil)* Naar zee komen was een bevrijding, omdat ...

THOMAS

Omdat wat?

MANON

Omdat ... later. *(overschakelend)* Ik heb de zee in me. Haar onstuimigheid, maar ook haar rust en onrust. De ademhaling van het water. ... En jouw band met de zee, is die ook zo sterk?

THOMAS

Wij hebben er altijd gewoond, dus dat ligt anders.

MANON

Zei hij bijna met afkeer.

THOMAS

Zo mag je het niet bekijken. Alleen kan ik jouw enthousiasme niet delen.

MANON

Ach, doe vooral geen moeite.

THOMAS

Ik wou dat ik het kon.

MANON

Hallo? Iemand thuis? Ik zei net: 'Doe vooral geen moeite'.

THOMAS

Maar ...

MANON

Je moet niet proberen me te behagen. Dat werkt averechts.

THOMAS

Je bent een vreemd meisje.

MANON

Vrouw.

THOMAS

Zie je wel. Je bent een vreemde vrouw.

MANON

Het meisjesstadium ben ik al lang ontgroeid. ... Al veel te lang.

THOMAS

Ben je dan een zeemeermin?

MANON

(lacht) Ja. Ik leerde hier zwemmen, samen met Sofie. Ja, ik ben een zeemeermin.

THOMAS

Mijn zeemeermin.

MANON

De zee inspireert me. Haar vrolijk heen-en-weer-geren, maar ook de bittere zouterigheid van haar tranen inspireren me. In de golven die het strand opgejaagd worden en op mijn voeten breken lees ik verhalen. Heldenverhalen. *(somber)* Maar ook mijn eigen verhaal.

THOMAS

Je hebt tranen in je stem. Was je een gelukkig kind, Manon?
(het gezicht van Manon betreft)

VADER *(hard)* Ja, je was een gelukkig kind, Manon.

MANON Ik ...

MOEDER *(sussend)* Ja, Manon, je was een gelukkig kind. Weet je dat dan niet meer?

MANON Ja, ik was een gelukkig kind.

De ouders van Manon verdwijnen. Manon staart hen na.

THOMAS Een euro voor je gedachten.

MANON Mijn gedachten hebben alleen maar waarde voor mezelf.
(Thomas staart haar aan) Kijk me niet zo aan.

THOMAS Hoe?

MANON Zo ... zo hulpeloos verliefd.

THOMAS Ik verlang zo naar je. Mijn God, wat verlang ik naar je.

MANON Je mag niet te veel naar me verlangen.

THOMAS Ik kan niet anders. Zelfs nu al voel ik het verlangen dat me straks zal benauwen als jij niet meer bij me bent.

Robbert verschijnt op het toneel. Hij is een jongeman van 14-15 jaar. Hij is verliefd op Manon. Hij bekijkt het koppel weemoedig. Manon en Thomas merken hem niet op.

MANON Je moet zuinig met je verlangens omspringen, jongetje, en er genoeg bewaren voor als het ooit minder goed gaat. Ze zullen je dan recht houden en je de moed geven om verder te gaan.

THOMAS *(heftig)* Er komt geen tijd dat het minder goed gaat. Dat mag gewoon niet.

MANON *(glimlacht)* Je bent zo onschuldig.

THOMAS *(koppig)* En zo wil ik blijven.

MANON Vertel me over je broers. Lijken ze op jou? Ik vind het wel spannend. *(plagend)* Misschien word ik wel verliefd op één van hen.

THOMAS Dat nooit! *(grijpt haar speels vast; ze stoeien en uiteindelijk houdt Thomas Manon in bedwang door boven op haar te gaan zitten en haar armen met zijn knieën tegen het zand te drukken)* Zeg dat je van me houdt!

MANON *(speels)* Ik denk dat ik ...

THOMAS Zeg het! Nu!

MANON Ik ... ik hou van je.

Ze kussen elkaar en na enige tijd rolt Thomas van haar af.

THOMAS Meen je het?

MANON Natuurlijk.

THOMAS *(lyrisch)* Voor jou wil ik de zon van de hemel plukken, voor jou wil ik de wereldzeeën drinken, voor jou wil ik ...

MANON *(houdt hem glimlachend tegen)* Een kus volstaat voorlopig. *(Thomas kust haar; Manon neemt zijn gezicht in haar handen)* Je lippen smaken naar dromen, naar zoute dromen. Sweet dreams.

THOMAS Nog.

MANON *(spottend)* Een vrouw mag zich niet te snel gewonnen geven, hebben ze me wel eens verteld. Dat maakt haar goedkoop.

THOMAS Jij bent niet goedkoop, jij niet.

MANON *(plagend)* Inderdaad. Dat ga je nog ondervinden. Waar waren we ook alweer gebleven?

THOMAS *(wil haar kussen)* Bij 'nog'.

MANON *(houdt hem glimlachend tegen)* Je broers.

THOMAS *(zucht)* Mijn broers, ja. Jakob is de oudste van ons drie. We noemen hem 'grote broer'. Hij is een profvoetballer en een verdomd goede ook. Ik kijk een beetje naar hem op. Hij verdient goed zijn brood en hij heeft alles wat hij wil.

MANON Maar is hij ook gelukkig?

THOMAS Wat een vreemde vraag.

MANON Vind je? Ben je jaloers op hem?

THOMAS *(verbaasd)* Jaloers? Ik? Nee, ik denk het niet. Waarom zou ik ook? Ik heb jou toch?

MANON Hebben?

THOMAS Je weet wat ik bedoel.

MANON En je andere broer?

THOMAS Robbert is de jongste. ‘Kleine broer’. Ons nakomertje. Hij is nog maar een kind. Een vaderskind, een moederskind. Een kind. Ongevaarlijk voor mij ... en voor jou. *(hij kust haar)*

Terwijl Thomas Manon kust, verdwijnt Robbert.

MANON *(plagend)* Ben je daar wel zeker van?

THOMAS Ja. Heel zeker. ... Hij gelooft in God, zegt hij.

MANON Hm.

THOMAS Je kijkt zo bedenkelijk. Vind je dat erg, dat hij gelooft?

MANON Ja. Voor hem wel, ja. Het zal zijn leven versmallen. Hij zal zijn mogelijkheden en alle kansen die het leven hem biedt in functie stellen van iets dat er nooit geweest is.

THOMAS Hoe kan je daar zo zeker van zijn?

MANON *(beslist)* Soms ‘weet’ je gewoon. Zonder bewijs, zonder verklaring. Je bestaat en je weet.

THOMAS Is dat niet wat te gemakkelijk?

MANON Dat geldt toch ook voor geloven? *(lacht)* Daar heb je niet van terug, hè? Ik geloof alleen nog in de magie van verhalen, niet meer in hun betekenis. Ik ben atheïst geworden omdat het meer zekerheden biedt en omdat je dan niemand voor het hoofd stoot, noch God, noch de duivel, want die willen allebei geen concurrentie hebben.

THOMAS Jij bent een speciaaltje, jij.

MANON Maar goed dat we die illusie van speciaal te zijn allemaal een beetje mogen koesteren, niet? Want als dat niet meer kan, ja, wat dan?

THOMAS Ben ik ook een beetje speciaal voor jou?

MANON Ja. Kom hier. *(geeft hem een kus)*

THOMAS *(fantaserend)* Ik wil kinderen. Een hele stoet kinderen. Tientallen kinderen. Honderden kinderen. Zoveel kinderen dat

ik hun namen niet eens meer zal kennen. (*ernstig*) Hou je van kinderen?

MANON   Waarom ben ik kleuterleidster geworden, denk je?

THOMAS   (*verder fantaserend*) En we zullen in een straat wonen waar maar één huis staat, het onze, omdat het zo groot is ...

MANON   (*plagend*) Met honderd kinderen zou dat wel gemakkelijk zijn.

THOMAS   ... en we kopen onze eigen bus om op vakantie te gaan en ...

MANON   (*onderbreekt hem lachend*) Misschien moeten we voorlopig toch maar niet te hard van stapel lopen ... en beginnen met ééntje.

THOMAS   (*gaat boven op haar zitten*) Laten we oefenen. (*ze kussen elkaar*)

MANON   Wat zouden je ouders zeggen als ze ons hier bezig zagen?

THOMAS   Ze zouden willen weten wie je bent.

MANON   Aha, dat soort ouders dus.

THOMAS   Ja, dat soort ouders. Klassiek, traditioneel, conservatief, christelijk ...

MANON   Je vader verdient geld en je moeder wast jullie onderbroeken.

THOMAS   Zoiets. Vader zit in de immobiënssector. Hij is rijk geworden in een tijd toen veel mocht, of niet mocht maar toch kon. En wat hij ook deed, hij deed het voor ons. 'We leven niet om gelukkig te worden, maar om ons gezin te onderhouden', zegt hij altijd. En moeder wou thuis blijven om voor de kinderen te zorgen.

MANON   Dat klinkt inderdaad als een klassiek burgergezinnetje.

THOMAS   Maar daar is dan ook niks mis mee.

MANON   Natuurlijk niet.

THOMAS   We hebben het getroffen. We mochten kind zijn. We kregen liefde, we kregen ruimte. We mochten groeien. Ik kan alleen maar dankbaar zijn.

MANON   Doe het ook.

THOMAS   Natuurlijk.

MANON   Beloof het me.

THOMAS Oké.

MANON Goed. Zouden ze tevreden zijn met een kleuterleidster?

THOMAS Een kleuterleidster past perfect in een doorsnee burgergezinnetje. En daarbij, ze zullen wel moeten.

MANON Ik wil je familie leren kennen, Thomas.

THOMAS Ik kan niet wachten om je aan ze voor te stellen. *(aarzelend)* Hoe zit het met de jouwe?

MANON Dat heb ik je al gezegd. Ik wil er niet over praten. *(kijkt Thomas langdurig aan)* Ze zijn in 1995 op oudejaarsavond gestorven. Er brak brand uit in het café waar ze zaten te feesten. Zij twee waren de enige doden. Ze zijn levend verbrand. *(cynisch)* Wat er van hen overbleef hebben we later verder gecremeerd. Van as over as tot as.

THOMAS Wat erg voor je.

MANON *(voor zich uit)* Ja, dat zou je kunnen zeggen. *(cynisch)* Maar misschien was het nog erger voor hen.

THOMAS *(bekijkt Manon)* Soms heb ik het gevoel dat ik echt geen hoogte van je kan krijgen, Manon. Maar dat wil nog niet zeggen dat ik niet zou begrijpen hoe jij je gevoeld moet hebben.

MANON *(vliegt uit)* Oh ja? Doe je dat? In godsnaam, Thomas, ik weet zelf nog altijd niet hoe ik me daarbij moet voelen of gevoeld zou moeten hebben, hoe zou jij dat dan kunnen?

THOMAS Het spijt me. ... Ben je nu kwaad op me?

MANON *(sec)* Nee, ik ben niet kwaad op je.

THOMAS Ik moet dadelijk gaan werken. Laten we niet op deze manier uit elkaar gaan.

MANON Waarom gaat een economiestudent van wie de ouders behoorlijk goed in de slappe was zitten, tijdens de zomervakantie 's avonds frieten bakken in een vieze barak langs de zeedijk? Vertel me dat eens.

THOMAS Zeker niet voor het geld, maar misschien omdat die iemand, die tot nu toe alles zomaar in de schoot heeft geworpen gekregen, vindt dat het tijd is geworden om te leren vechten.

MANON *(plagend)* Wie weet gaat hij dat inderdaad nog nodig hebben om de concurrentie met zijn broers aan te kunnen.

THOMAS Plaag me niet. Zeg liever nog iets liefs tegen me.

MANON *(lacht)* Je bent een schatje.

THOMAS Ga je ook naar huis?

MANON Nee, ik blijf nog even. Ik hou van de avond. Van de donkerte. Dan voel ik me minder onbestemd.

THOMAS Ik zie je graag.

MANON ... morgen terug?

Manon en Thomas glimlachen. Ze laten elkaars handen los en blijven elkaar aankijken tot Thomas verdwijnt. Manon blijft hem dolverliefd nakijken. Ze neuriet het 'Love theme from Romeo and Juliette'. Uit de andere richting komt Jakob aangewandeld. Hij draagt alleen een short en heeft een bal bij zich. Hij kijkt Manon onbeschaamd en stilzwijgend aan terwijl hij met de bal aan de voet zijn virtuositeit demonstreert.

MANON *(laat zich niet intimideren en probeert vriendelijk te blijven)*
Dag.

JAKOB Dus jij bent het vriendinnetje van Thomas.

MANON Dan moet jij Jakob zijn, de voetballer, 'grote broer'.

JAKOB *(spottend)* Ze is niet alleen knap, maar ook nog intelligent. Wat heeft hij nog meer over mij verteld?

MANON Dat je alles hebt wat je wil.

JAKOB Dan vergist hij zich. Ik heb nog niet alles wat ik wil. Maar ik kan wel alles krijgen wat ik wil.

MANON *(afstandelijker)* Oh.

JAKOB Mag ik bij je komen zitten?

MANON Het strand is van iedereen.

JAKOB Waarom zo agressief, meisje? Dat is toch nergens voor nodig.

MANON Sorry.

JAKOB Ik heet Jakob.

MANON En ik ben Manon.

JAKOB *(kijkt haar langdurig aan; Manon voelt zich ongemakkelijk)* Ik zag jullie bezig, jij en mijn broer. Jullie vonden het wel lekker, geloof ik.

MANON Waarom zeg je zulke dingen?

JAKOB Is het niet waar soms?

MANON Natuurlijk is het waar, maar ik begrijp niet wat jij daarmee te maken hebt.

JAKOB *(schuift dichterbij haar toe; vertrouwelijk)* Wat weet je eigenlijk over Thomas?

MANON We kennen elkaar nog niet zo lang.

JAKOB Daarom vraag ik het je ook. Hij is niet zoals ik.

MANON *(ironisch)* Dat heb ik gemerkt, ja.

JAKOB Oh ja? Hij is zo gewoon. Zo eenduidig. Zo voorspelbaar. Zo ongecompliceerd. Zo ongetalenteerd. Niet bijzonder knap. Niet bijzonder intelligent. Zo gewoon.

MANON *(spottend)* En jij bent anders?

JAKOB Ja. Ik ben niet middelmatig. Thomas wel. En middelmatigheid zal uiteindelijk de ondergang van de mensheid betekenen, omdat we haar nooit hebben willen wegzuiveren.

MANON *(ongelovig)* Pardon?

JAKOB Je weet toch dat de middelmatigen zich overal ter wereld aaneensluiten om zich van de samenleving meester te maken? Hun wrok zal ons verpletteren.

MANON Ik weet niet goed of ik wel begrepen heb wat je wil zeggen, maar als dat wel zo is, dan vind ik het verschrikkelijk.

JAKOB De waarheid is inderdaad verschrikkelijk.

MANON Ik hou niet van dit soort gesprekken.

JAKOB *(op een andere toon)* Dat is mijn donkere kant. Maar ik heb ook een lichtvoetige. *(hij probeert Manon te kussen)*

MANON Niet doen.

JAKOB Ik wil alleen maar wat met je stoeien. (*spottend*) Je bent toch niet vies van me? Thomas en ik komen uit hetzelfde nest.

MANON Hij kijkt naar je op, wist je dat?

JAKOB Wat zie je eigenlijk in hem? Wat heeft hij dat ik niet heb?

MANON Middelmatigheid misschien. (*Jakob lacht en probeert haar opnieuw te kussen; Manon duwt hem weg*) Blijf van me af.

JAKOB Jij kleine slet! Je denkt toch niet dat je te goed voor me bent.

MANON Je bent inderdaad getalenteerd. Zelden heb ik zo een arrogante zak gezien.

JAKOB (*springt recht*) Wie denk je godverdomme wel dat je bent, kutwif? (*gooit de bal naar haar lichaam*) Ik heb een stijve. (*Manon wendt het hoofd af; Jakob gooit de bal opnieuw*) Wil je hem voelen? (*gooit opnieuw*) Ik denk dat je er wel van houdt om eens goed gepakt te worden, maar dat je het niet wil toegeven. (*gooit opnieuw*) Is het niet? (*gooit opnieuw*) Geef antwoord! (*gooit opnieuw*) Ben je bang voor me?

MANON Nee.

JAKOB Misschien zou je dat juist wel moeten zijn. (*gooit opnieuw, maar nu veel harder*)

MANON Hou op!

JAKOB Zei ze met dat mondje dat gemaakt is om te pijpen. (*gooit opnieuw*)

MANON Lazer op met je gore praat.

JAKOB Je denkt dat je heel wat bent, is het niet? (*gooit opnieuw*)

MANON Je doet me pijn.

JAKOB Aha, je begrijpt de bedoeling. Intelligent, zoal ik al zei. Zal ik je eens iets vertellen over pijn? Alleen als je bereid bent een heleboel pijn te verdragen en te verwerken en als je haar zo nuttig mogelijk weet te gebruiken, alleen dan overstijg je de middelmaat en maak je kans om tot de echt groten te gaan behoren, want alleen zij kunnen dat. Voor velen is pijn zelfs de ultiemste vorm van genot. Wie haar aanvaardt gaat haar liefhebben en opzoeken, begrijp je dat?

MANON Volgens mij ben jij gek. (*Jakob gooit opnieuw met de bal*) Ga weg!

JAKOB Ik ga weg als ik dat wil, meisje, en niet eerder. (*Manon neemt haar spullen en wil weggaan; Jakob neemt haar arm vast*) En jij ook niet. (*Manon probeert zich los te rukken*) Hier blijven, zeg ik je. (*hij drukt haar tegen de grond*)

MANON Laat me gaan!

JAKOB Maak kennis met de pijn.

MANON Nee! Laat me los, smeerlap!

JAKOB Nee, meisje, nee, want ik ben een meester en jij bent een slaaf.

Terwijl Jakob Manon verkracht klinkt opnieuw de beginmuziek, het 'Love theme from Romeo and Juliette'. Manon probeert zich in eerste instantie heftig te verzetten, maar al vlug geeft ze op en ondergaat ze de verkrachting gelaten. Tijdens de slotakkoorden komt Jakob met een geweldige schreeuw klaar. Hij rolt van haar af en staat op.

JAKOB Romeo loves Juliette.

Jakob verdwijnt. Manon blijft in foetushouding liggen, met haar handen tussen haar benen.

MANON (*met kinderstemmetje*) Niet doen, papa, niet doen.

DOEK

DERDE TAFEREEL - ZOMER 2002

Muziek: 'Stormy Weather' (Ted Koehler/Harold Arlen). Het doek gaat open. Manon en Jakob liggen naast elkaar in twee strandzetels die tegen een strandcabine staan opgesteld. Ze dragen allebei strandkledij. Manon leest een boek.

JAKOB   (*enthousiast*) Christian gaf me vanop links, nog een heel stuk achter de middellijn, een schitterende gekruiste pass, recht in mijn voeten; ik nam de bal mee, ging gemakkelijk voorbij hun vrije verdediger, ik dribbelde de linksachter en toen zag ik dat Marek vrij stond en ik zette een één-tweetje op maar zijn bal kwam eigenlijk veel te ver zodat ik hem tegen de achterlijn moest gaan oppikken, maar omdat hun laatste man toen voor me stond kon ik geen voorzet meer geven, dus speelde ik de bal door zijn voeten, kon hem gemakkelijk recupereren, deed alsof ik uithaalde met mijn linker en toen ik de keeper plat zag gaan stiftte ik de bal in het doel. Goal!

MANON   Ja.

JAKOB   Eenvoudig in al zijn schoonheid en toch geniaal.

MANON   Ja.

JAKOB   Je had het publiek moeten horen, ze werden wild.

MANON   Ja.

JAKOB   Ze applaudisseerden en joelden. Ze toonden respect voor mijn kunnen, wat zeg ik, voor mijn kunst.

MANON   Ja.

JAKOB   En het gevoel van macht dat ik toen ervoer, dat is onbeschrijflijk. Heel even, onmiddellijk na het doelpunt, was ik van de wereld, totaal afgezonderd, zonder iets te horen, zonder iets te zien, zonder iets te voelen, maar toen openden mijn zintuigen zich en ze werden alles veel intenser gewaar dan gewoonlijk, ik voelde duizenden paar ogen alleen op mij gericht, ik ... ik voelde en proefde pure macht.

MANON   Jaja. En je kreeg een stijve.

JAKOB   Waarom doe je zo?

MANON   (*quasi-verbaasd*) Hoe?

JAKOB   Godverdomme.

Manon kijkt hem spottend aan en leest verder.

...

JAKOB *(probeert opnieuw een gesprek aan te knopen)* We hebben een prachtige zomer dit jaar. *(Manon antwoordt niet; Jakob bekijkt haar)* Ik zei dat we een prachtige zomer hebben dit jaar.

MANON Hm.

JAKOB De meeste mensen voelen zich dan onmiddellijk al een heel stuk beter in hun vel.

MANON Hm.

JAKOB Ik toch.

MANON Hm.

JAKOB Godverdomme.

MANON Is er iets?

JAKOB Is het je nog niet opgevallen dat ik een gesprek probeer aan te knopen met je?

MANON Oh. Had dat dan gezegd.

JAKOB Getrouwde mensen praten nu eenmaal met elkaar.

MANON *(toonloos)* Ja. We hebben een prachtige zomer dit jaar.

JAKOB Godverdomme. Waarom ben je eigenlijk met me getrouwd?

MANON *(kijkt hem doordringend aan)* Ik was zwanger, jij wou trouwen en je vader wou dat we trouwden. Zijn dat geen drie goede redenen?

Flashback, eventueel ingeleid door lichtverandering. Deze flashback situeert zich in de zomer van 1998, een aantal weken na de ontmoeting tussen Manon en Thomas, beschreven in tafereel 2. Thomas verschijnt. Uiteraard ziet Jakob hem niet.

THOMAS Wat is er toch, Manon? Je bent de laatste dagen zo anders, zo gesloten. Zo ken ik je niet.

MANON Er is nog zoveel van me dat je niet kent.

THOMAS Ik lees in je ogen geen zachtmoedigheid meer.

MANON Mijn ogen zijn niet mijn ziel, het zijn maar instrumenten.

THOMAS   Dat is niet wat je me geleerd hebt.

MANON   Misschien ben ik niet zo een goede lerares.

THOMAS   Zeg dat niet. Het is niet waar.

MANON   *(wendt het hoofd af)* Ik kan niet van je houden.

THOMAS   Wat? Dat kan niet. We zijn verliefd. We houden van elkaar.

MANON   Dat is niet waar.

THOMAS   We hebben onszelf toch vastgelegd in ketenen van gevoelens voor elkaar.

MANON   Doe niet zo dramatisch. Jij hebt dat misschien gedaan. Ik niet.

THOMAS   Je liegt.

MANON   Ik moet je iets vertellen.

THOMAS   *(in paniek)* Ik geloof je niet.

MANON   Ik ga trouwen met je broer.

THOMAS   Wat?

MANON   Jakob en ik gaan trouwen.

THOMAS   Maar dat kan toch niet! Wat is er dan gebeurd?

Nu verschijnt Cato, de vader van de drie broers in een flashback. Jakob noch Thomas zien hem. De flashbacks lopen door elkaar.

CATO   Je trouwt met hem.

MANON   *(tot Thomas)* Herinner je je die avond hier op het strand, enkele weken geleden, in het begin van de zomer, toen we elkaar pas kenden? Je moest gaan werken.

THOMAS   Wat denk je wel van me, hoe zou ik die ooit kunnen vergeten?

Aan de andere kant verschijnt nu ook Hannah, de vrouw van Cato en de moeder van Jakob, Thomas en Robbert, in een flashback. Jakob, Thomas noch Cato zien haar. De flashbacks lopen door elkaar.

HANNAH   *(in tranen)* Je weet wat Cato je gezegd heeft. Geloof hem. Ik ken hem. Ik weet waartoe hij in staat is.

MANON *(tot Thomas, het hoofd afgewend)* Je was nog maar net weg of je broer kwam langs. Hij kwam bij me zitten. We hebben gepraat. Toen hebben we gevrijd.

THOMAS Dat kan niet.

CATO Je trouwt met hem. *(af)*

MANON *(tot Thomas)* Ik ben zwanger.

THOMAS Wat?

HANNAH Trouw met Jakob. Hij zal een goede man voor jou en een goede vader voor het kind zijn. Probeer Thomas te vergeten.

MANON *(tot Thomas)* Over een paar weken trouwen we.

THOMAS Maar je houdt toch helemaal niet van hem.

MANON *(scherp)* Wat weet jij daarvan?

THOMAS Je houdt van mij.

MANON *(kil)* Je neemt je verlangens voor werkelijkheid, Thomas.

THOMAS Zeg het me dan. Zeg me dat je van hem houdt en niet van mij. Zeg het!

MANON Ik ... ik hou van hem.

HANNAH Arm kind. *(af)*

THOMAS Ik geloof je niet. *(schreeuwt)* Vuile hoer! *(af)*

Einde van de flashbacks.

JAKOB Wat lees je?

MANON Een boek.

JAKOB Welk boek?

MANON Zomaar een boek.

JAKOB *(geprikeld)* Waar gaat het over?

MANON Ach, waar gaan boeken over?

JAKOB *(vliegt uit)* Godverdomme, waarom doe je zo?

- MANON** *(bekijkt hem langdurig en aandachtig)* Uit wanhoop. Het is wanhoop. Pure wanhoop. Wanhoop die doet kotsen.
- JAKOB** *(ingehouden)* Godver... . *(hij staat op en gaat met Frederik/Frederique, hun zoontje/dochtertje spelen)* Frederik, *(uitdagend naar Manon)* zullen we gaan zwemmen?
- MANON** *(vliegt uit)* Jullie gaan niet zwemmen, de rode vlag hangt uit.
- JAKOB** *(spottend)* Die indruk heb ik ook, ja. *(tot Frederik)* Kom, jongen, we zullen dan maar een zandkasteel gaan bouwen.
- MANON** Niet te ruw.
- JAKOB** Laat mama maar lullen. Wij gaan ons amuseren, hè knul?

Terwijl Jakob en Frederik in het zand spelen, houdt Manon hen nauwlettend in de gaten. Plots vliegt er een bal in de richting van het zandkasteel. De bal raakt Frederik bijna, maar de jongen heeft het nauwelijks gemerkt. Jakob stampt de bal terug en maakt zich kwaad op de (onzichtbare) dader.

- JAKOB** Kan jij godverdomme niet beter uitkijken, hufter!
- MANON** *(cynisch)* Stropers zijn de beste boswachters.
- JAKOB** *(dreigend tot Manon)* Jou heb ik niks gevraagd! *(draait zich terug naar de man met de bal)* Je hebt zelf geen kinderen zeker? Kloothommel! *(Jakob windt zich meer en meer op)* Blijf dan thuis als je toch geen manieren hebt in plaats van de vakantie van anderen te verknoeien en kinderen aan te vallen. Jouw soort moesten ze opsluiten. En de sleutel weggooien. Loser!
- MANON** Ik schaam me dood.
- JAKOB** *(raast verder)* Ik ben nog niet klaar met je, vuile rattenreet. Als je nog één keer in de buurt van mijn zoon komt, dan maak ik je af. *Verstanden?* *(gooit nog een handvol zand in de richting van de man en draait zich dan terug naar Frederik)* Had de boze bal Frederikje bijna pijn gedaan? Trek het je maar niet aan, knul. Het is alweer voorbij. Papa heeft die klootzak eens goed zijn vet gegeven. *(hij streelt Frederik over het hoofd)* Jij bent en blijft toch papa's lieve, kleine jongen, is het niet? Je lijkt ook zo ontzettend veel op mij. Veel meer op mij dan op je moeder. En dat is maar goed ook, want wat zou er anders van je moeten worden? Een zielig, asociaal, zwijgend hoopje mens?
- MANON** *(begint hardop te lachen)* Je vergeet 'middelmatig'.
- JAKOB** Aha, we kunnen dus plots wel praten.

MANON Twijfelde je daaraan, na vier jaar?

JAKOB Of het moet zijn omdat het over jezelf gaat.

MANON (*cynisch*) Hoe zou ik ooit over mezelf durven praten? Over mij valt toch helemaal niets te vertellen. Mevrouwkje middelmatigheid. Ik, die nog geen honderdduizendste waard ben van het licht waarmee jouw aanwezigheid deze planeet bevoorrecht. Maar gelukkig zijn wij middelmatigen te middelmatig om te beseffen dat die middelmatigheid wel eens een probleem zou kunnen vormen, als we al bereid of in staat zouden zijn om daarover na te denken.

JAKOB Heel grappig. Je hebt een roeping als stand-upcomedian gemist.

MANON Jij wou toch 'een gesprek aanknopen'? Goed. Wat heeft mijn 'Führer' mij te vertellen? Ik luister.

JAKOB Dat laatste heb ik niet gehoord. Ik heb besloten dat jij niet meer hoeft te gaan werken.

MANON Pardon?

JAKOB Je hebt me gehoord.

MANON Hoe kom je daar nu bij?

JAKOB Ik wil het niet. Ik verdien meer dan genoeg met voetballen, dus voor het geld hoeven we het niet te doen.

MANON Is het ook al bij je opgekomen en tot die botte hersens van jou doorgedrongen dat 'we' het niet voor het geld doen, maar dat 'we' het doen omdat 'we' het graag doen?

JAKOB (*schamper*) Een vrouw met een missie.

MANON Doe niet zo neerbuigend.

JAKOB Ik begrijp niet wat er plezierig aan is om de hele dag kinderkonten af te veegen. (*cynisch*) Hoera, ik ben getrouwd met een godvergeten reteneveegster.

MANON Er is zoveel dat jij niet begrijpt.

JAKOB Dan moet jij me dat maar eens uitleggen, mevrouwkje middelmatigheid. Je hebt godverdomme alles wat je wil.

MANON Correctie. Jij hebt alles wat je wil.

Robbert verschijnt op de achtergrond. Manon en Jakob merken zijn aanwezigheid niet op.

JAKOB Behalve dan een vrouw die haar plaats weet. En als je dan godverdomme toch zo graag in de stront roert, dan zou je beter wat meer gaan paardrijden. Ik heb Polly Vos en Polly Zwart niet gekocht om het gazon kort te houden.

MANON Ik was geen vragende partij voor twee springpaarden.

JAKOB Jij stopt met werken.

MANON Ben je bang dat ik anders te veel van het leven geniet?

JAKOB Jij stopt met werken.

MANON Ik stop niet met werken.

JAKOB Jij stopt met werken.

MANON Ik stop niet met werken. (*Jakob geeft haar een klap in het gezicht*) Dat je een vrouw durft slaan wist ik al langer, maar dat je het ook voor de ogen van je zoon durft doen, dat nog niet.

JAKOB (*kijkt naar Frederik*) Godverdomme.

MANON (*spottend*) Moet ik nu mijn excuses aanbieden?

JAKOB Godverdomme. Ik wil me godverdomme niet schuldig voelen en ik wil me godverdomme niet moeten excuseren als ik mijn vrouw op haar plaats zet.

MANON Blij te horen dat je je blijkbaar nog schuldig kan voelen.

JAKOB En ik wil me godverdomme niet hoeven schamen als ik eis wat me toekomt, als ik me een keer arrogant opstel of als ik mijn denken de vrijheid geef. Ik wil godverdomme niet beknot worden, ik wil me godverdomme niet onderwerpen, niet aan mensen, niet aan dogma's niet aan systemen. Ik wil tijger zijn, geen schaap.

MANON Proficiat.

JAKOB (*raast verder*) Ik ben godverdomme niet zoals mijn broertje, mijn kleine broertje dat gelooft in een leugen, de leugen van het christelijke ideaal dat echte waarden zoals wellust, jaloezie, wraak en de instincten van oorlog en verovering altijd verloochend heeft, dat de mens zijn grootheid wil afnemen, dat

zijn zelfverzekerdheid wil ombouwen tot angst, dat hem wil temmen en breken totdat hij zichzelf gaat minachten en gaat kruipen.

MANON En zo kunnen we nog uren doorgaan.

JAKOB Ik kots van berouw en boetedoening. Ik zal nooit kruipen voor een hogere macht zoals die aanbeden wordt in nihilistische religies die de individualiteit van de mens ontkennen. We moeten ophouden met onszelf te kruisigen. Als je al die geestelijke slaven op bevel van hun hogepriesters naar Jeruzalem, Rome of Mekka ziet marcheren, gedreven door hun geloof in een niet-bestaande god, dan moet je toch kotsen en dan weet je dat er ondervormen en bovenvormen bestaan en ik wil niet tot de eerste soort behoren. Het is die soort die overwonnen moet worden, de oude mens, dat afschuwelijk iets dat rigoureuus vasthoudt aan principes die de moeite van het vasthouden niet waard zijn. Onze wereld heeft behoefte aan een nieuwe renaissance waar de genialiteit en de kracht van het individu op de eerste plaats komen.

MANON Ben je eindelijk klaar? Ik hoor al vier jaar niets anders dan dit pseudo-filosofisch geleuter.

JAKOB *(bekijkt haar minachtend)* Als je weet dat jouw mening de enige juiste is, de enige die telt en de enige die werkelijk van belang is, dan heb je van nature het recht om de anderen te minachten omwille van de hunne. *(glimlacht)* Ik wil de mensen zelfs tegen hun zin gelukkig maken.

Robbert verdwijnt.

MANON *(vol afkeer)* Je bent walgelijk.

JAKOB En toch ben je met me getrouwd.

Jakob gaat zitten en kijkt naar zijn zoon. Manon draait haar rug naar hem toe. Flashback, eventueel ingeleid door een lichtverandering. Dit gesprek tussen Manon en Thomas situeert zich enkele dagen na het gesprek uit de vorige flashback, ook in de zomer van 1998. Jakob en Frederik zien Thomas uiteraard niet.

THOMAS Wil je het me vergeven? ... Die woorden ... dat ben ik niet. ... Mijn hersens stuurden vergif naar mijn hart. Het spijt me. Ik weet altijd de verkeerde dingen te zeggen. ... Mag ik het opnieuw proberen? ... Die avond ... hoe zou ik hem kunnen vergeten. We kusten elkaar. ... Niemand heeft ooit gevoeld wat ik toen voelde. *(hij begint te huilen)*

MANON *(medelijdend)* Waarom maak je het jezelf toch zo moeilijk, jongen. Stop met wroeten in de tuin van je herinneringen. Laat

ze onaangeroerd begraven liggen, laat ze overwoekeren, dan doen ze minder pijn, dan zal alles zoveel gemakkelijker voor je zijn. De wereld stopt niet met draaien omdat jij nu lijdt.

THOMAS Ik kan dat alles niet vergeten.

MANON Ik vraag je toch niet om te vergeten ... dat doe ik zelf ook niet.

THOMAS Ik droom heel vaak van jou. Die dromen houden me wakker. Ik zal je nooit loslaten, Manon.

MANON *(glimlachend)* Toch wel.

THOMAS Nee, nooit, dat beloof ik je.

Einde van de flashback. Manon leest. De muziek (opnieuw 'Stormy Weather') begint te spelen.

JAKOB Wat eten we vanavond?

MANON Hm?

JAKOB *(ingehouden)* Ik vroeg: "Wat eten we vanavond?"

MANON Hm.

JAKOB Ik heb zin in gegrilde scampi's. Jij ook?

MANON Hm.

JAKOB *(ingehouden)* Godverdomme. Godverdomme.

Licht en muziek faden langzaam weg.

DOEK

VIERDE TAFEREEL - VOORJAAR 2004

Muziek: 'Romeo and Juliet' van Stefano di Battista (= andere versie van het Mancini-thema). Het doek gaat open. Manon en Robbert zitten op het strand. Met een stokje maakt Robbert een tekening in het zand.

- ROBBERT**   Hoe is het nu met je been?
- MANON**   Het komt wel weer in orde.
- ROBBERT**   Gelukkig.
- MANON**   Wat teken je?
- ROBBERT**   Een dier. Het dier dat me het meest aan jou doet denken.
- MANON**   Ik een dier? En welk dier mag dat dan wel zijn?
- ROBBERT**   Het is een kat. Jij bent een kat. Onafhankelijk, met een onverzettelijk eigen willetje, maar gelukkig soms toch zo aaibaar, zo gemaakt om te fletsen ... zo (*glimlacht*) fletsibel.
- MANON**   (*lacht, gaat dichterbij Robbert zitten en haalt hem aan*) Ja, ik ben een krolse kat. Mag ik jou ook tekenen? (*ze tekent*)
- ROBBERT**   (*neemt haar teder vast*) Wat is dat voor iets?
- MANON**   Herken je het niet?
- ROBBERT**   (*speels*) Jij kan niet tekenen.
- MANON**   Ik kan wel tekenen, maar jij herkent het niet.
- ROBBERT**   Wat is het dan?
- MANON**   Het is een centaur. Chiron de centaur. Half mens, half paard. Begaafd, vriendelijk, intelligent en wijs.
- ROBBERT**   Je bent lief.
- MANON**   (*speels*) Ik weet het. (*laat zand tussen haar vingers lopen; ernstig*) Ik kom graag naar het strand, dicht bij de zee. Vroeger meer nog dan nu.
- ROBBERT**   (*stilletjes*) Ik weet het. Hier heb je Thomas ontmoet. Ik heb jullie gezien, toen, hier. Ik was toen al verliefd op je.
- MANON**   (*verrast*) Je was nog maar een kind.

ROBBERT Misschien. Maar ik wist toen al dat ik van je hield. ... Denk je nog dikwijls aan hem?

MANON *(ontwijkt zijn vraag)* De zee roept zoveel vragen op, maar geeft zo weinig antwoorden. ... Ik moet je iets vertellen, Robbert. ... Jakob heeft me hier verkracht. Toen.

ROBBERT *(ongelovig; laat haar los)* Wat?

MANON Ik werd zwanger en daarom ben ik met hem getrouwd.

ROBBERT Maar ...

MANON *(fel)* Ik wil dat je dit weet, Robbert. Als je me nu niet meer wil, dan kan ik dat begrijpen.

ROBBERT *(neemt haar terug vast)* Wat denk je wel van me? Ik laat je nooit meer los.

MANON *(maakt zich los; bitter)* Waar heb ik dat nog gehoord.

ROBBERT Ik meen het. Maar ik begrijp niet ... ik kan dit nu niet verwerken. Nog niet. Jakob, mijn broer, heeft jou verkracht? Dus Frederik ... En jij trouwde met hem? Maar dat was toch niet nodig? ... Wist Thomas dit?

MANON Nee. Ik heb het hem nooit kunnen vertellen en daar heb ik nu nog altijd spijt van.

ROBBERT Maar waarom heb je het hem of mij nooit verteld?

MANON Ik mocht ... Ik vertel het je nu.

ROBBERT Ik begrijp alleen niet waarom je dan met Jakob getrouwd bent.

MANON Ik moest van je vader.

ROBBERT Wat? Wist hij het?

MANON Hij en je moeder. Alleen zij twee wisten het. Omdat ik het hen verteld had.

ROBBERT Je moest van hem? Dat begrijp ik niet.

MANON Wat valt er te begrijpen? Ik kan het je niet vertellen. Je wil het niet weten. Hij is je vader.

ROBBERT Maar ... en het kind laten wegmaken?

- MANON** *(heftig)* Dat is geen moment bij me opgekomen! Kinderen zijn zo kwetsbaar, ook ongebooren kinderen. Ze hebben recht op liefde, zeker de zwaksten. *(Manon begint te wenen)* ... Ik mis Frederik zo.
- ROBBERT** Wij allemaal.
- MANON** Van de doden gaat een grote overredingskracht uit, wist je dat? In die dagen kort na zijn dood heb ik veel over het strand gewandeld en bij iedere stap die ik zette verdween mijn jeugd, mijn korte leven een beetje meer, opgezogen door het natte zand. De zee trok me aan en trok aan mij en deed een doodsverlangen in me ontstaan dat moeilijk te weerstaan was. Ik voelde dan soms de behoefte om me volledig uit te kleden, naakt het water in te wandelen en niet meer terug te komen.
- ROBBERT** Ik wou dat ik je had kunnen troosten.
- MANON** Dat had jij niet gekund. Dat had niemand gekund. De pijn verdichtte zich als een mist en is sindsdien rondom me blijven hangen zoals dat past op een mistige dag en de wereld lijkt dan onverschillig of is onverschillig voor wat je denkt, voor wat je voelt, voor jouw verlangens, voor jouw pijn, voor jouw verdriet, hoe klein of groot het ook mag zijn. Iedere pijn, iedere verschrikking heeft haar eigen gezicht, Robbert, onvergelijkbaar, maar even afzichtelijk.
- ROBBERT** Ze zal langzaam wegebben.
- MANON** *(cynisch)* Ik heb haar nooit kunnen benutten, ik heb haar nooit kunnen liefhebben.
- ROBBERT** *(slaat zijn armen om haar heen)* Jij bent er nog, dat is wat telt nu en daar ben ik dankbaar voor.
- MANON** *(weert hem af)* Wees niet te dankbaar. Er is altijd pijn genoeg. ... Ik mis mijn jongen zo.
- ROBBERT** Mis je Thomas ook?
- MANON** Natuurlijk.
- ROBBERT** Ik ook. ... Je weent.
- MANON** Mijn tranen zijn een heildronk op het verleden.

Een eventuele lichtverandering geeft een nieuwe flashback aan. Voorjaar 2003. Thomas komt op. Hij gaat in het zand zitten en leest het briefje dat hij aan het schrijven is. De stem van Thomas kan ook op band opgenomen worden.

THOMAS

De ring van mijn leven gaat zich sluiten. Of ik vandaag sterf, of morgen, of over vijftig jaar, wat maakt het uit? Het leven is een kleed dat men moet afleggen als het niet meer past, schreef Marcus Aurelius. Nee, ik vraag geen begrip. Ik vraag alleen maar aanvaarding. Of moet ik juist zeggen: ik vraag meer dan begrip, ik vraag ook nog aanvaarding? Nog meer te vragen durf ik niet. Vergeving is te hoog gegrepen. Sinds de dood van Jakob en Frederik leef ik op een ander bewustzijnsniveau. Een dat gekleurd is door schuld, wroeging en een zoeken naar boete. Sinds die dag draag ik de dood altijd bij me, om mee te praten, als ik alleen ben. Sinds die dag ben ik een nutteloos mens geworden. De duivel danst in mijn ziel. Ze groeit niet meer, nee, ze dooft uit en beweegt zich steeds verder van me weg. Wat beneden is stoot haar af, wat het aardse overstijgt trekt haar aan. Door wat er gebeurd is heb ik het recht verspeeld om ooit nog gelukkig te zijn, weet ik nu. Ik heb al langer afscheid genomen van dit leven dat toch nooit meer geweest is dan een hopeloos gevecht tegen de dood, zelfs in betere tijden. Alleen heb ik de strijd wat vroeger opgegeven en wordt mijn afscheid vandaag definitief. Ik ben niet meer op mijn plaats in mijn eigen leven. Het heeft mij verslagen en daarom kan ik het niet langer vasthouden. Ik geloof er niet meer in. ... Ik ben nu helemaal alleen in mijn hoofd. Jezelf doden is niet moeilijk. Gewoon even uitloggen en gedaan. Binnenstappen in de kring der onbruikbaren. Op weg naar het niets. Meer is er niet. Als ik sterf zal ik al een hele tijd dood zijn. Vergeet me, Manon, vergeet me, want ik was maar een voorbijganger in jouw leven, meer niet, maar ik was er een die van je hield. Zielsveel. Neem afscheid en vergeet me dan.
Thomas.

Thomas verdwijnt. Einde van de flashback.

MANON Misschien heeft hij gelijk.

ROBBERT Hoe bedoel je?

MANON Door eruit te stappen. Misschien is zelfdoding een keuze vóór en niet tegen het leven.

ROBBERT Dat mag je niet zeggen.

MANON Waarom niet?

ROBBERT Stop.

MANON Waarom niet, Robbert, waarom niet? Waarom zou je het licht niet mogen uitdoen als er niets meer is om naar te kijken?

ROBBERT Denk gewoon even aan alles wat je mist als je er niet meer bent.

MANON Als je er niet meer bent valt er niet veel meer te missen, Robbert. Het is gedaan.

ROBBERT *(bitter)* Je klinkt bijna als Jakob. Jullie waren toch een mooi koppel.

MANON *(geeft hem een klap maar schrikt van haar eigen reactie)* Dat had ik niet mogen doen. Het spijt me.

ROBBERT Ik had het niet mogen zeggen. Jij bent zo niet.

MANON Hou me vast, Robbert.

Een nieuwe flashback, eventueel ingeleid door lichtverandering. Begin jaren '80. Manon als kind, samen met haar ouders.

MANON *(met kinderstemmetje)* Ik wil niet naar bed.

MOEDER Maar kind toch, je moet slapen, je moet morgen naar school.

MANON Ik wil niet naar school, ik haat de school, ik wil niet naar bed.

MOEDER Stel je niet aan, Manon.

MANON Ik wil niet.

MOEDER Papa zal je nog een verhaaltje vertellen.

MANON Nee!

VADER *(steekt zijn hand uit)* Kom, meisje.

MANON *(verbergt haar handen onder haar oksels)* Ik wil niet naar bed.

VADER Kom.

MANON *(hysterisch)* Nee!

Einde van de flashback. De vader en moeder van Manon verdwijnen.

MANON *(snikkend)* En mijn moeder deed niets.

ROBBERT Ze ... ze zal het niet geweten hebben.

MANON Hoe kan een moeder dat niet weten? Natuurlijk wist ze het, maar ze heeft zo haar best gedaan om het niet te willen weten, om het weten te verdringen, dat ze erin slaagde om zich niet

schuldig te voelen. Misschien heeft dat me nog het meest pijn gedaan: ook nog eens door haar misbruikt te worden na wat hij me allemaal heeft aangedaan.

ROBBERT

Zoiets ... zoiets doen ouders toch niet.

MANON

(sarcastisch) De jouwe zeker niet. Wil je echt weten wat mijn ouders waren? Mijn vader was een verkrachter en mijn moeder was zijn medeplichtige. Tevreden? Ze zijn gelukkig dood. End of story. Nog vragen?

ROBBERT

Het spijt me. Ik wist dit allemaal niet.

MANON

Ik heb er ook nooit mee te koop gelopen.

ROBBERT

Dat bedoelde ik niet.

MANON

Ik weet wat je bedoelt.

ROBBERT

Er is zoveel dat nu op me afkomt: je ouders, Jakob ...

MANON

Ik wil dat je het weet ... voor we verder gaan.

ROBBERT

Ik weet niet hoe je met zoiets omgaat, ik begrijp ook niet hoe je met zoiets kàn omgaan, als klein meisje, als jonge vrouw.

MANON

(cynisch) Troost je, ik ook niet. Vanaf toen vulde mijn hart zich met donkerte. Zelfverachting was wat er in die tijd voor me overbleef. Het was paradoxaal genoeg de geschikte voedingsbodem om me te helpen overleven, alhoewel ze met net zo goed naar de ondergang had kunnen drijven. *(kijkt Robbert smekend aan)* Ik voel me dikwijls zo vertwijfeld, Robbert, en dan weet ik niet wat ik moet doen.

ROBBERT

Je moet ... . Probeer het verleden te laten rusten. Gisteren is een ander land, een vreemd land waarvan de grenzen best gesloten blijven. Laat ons alleen nog naar de toekomst kijken, naar een mooier land, naar een andere tijd die voor ons geen grenzen meer zal kennen.

MANON

(glimlacht) Zie je wel dat je Chiron bent.

ROBBERT

Ik weet niet wie ik ben, maar ik weet wel wat ik ben. Iemand die gelooft dat de zon niet zonder reden op- en ondergaat, iemand die gelooft dat wijzelf niet zonder reden op- en ondergaan.

MANON

(sarcastisch) Dus iemand die gelooft dat een vader zijn dochter niet zonder reden verkracht en dat een moeder hem niet zonder reden zijn gang laat gaan.

ROBBERT *(gekwetst)* Ik weet dat het verschrikkelijk is wat er gebeurd is en ik begrijp ook hoe moeilijk het is om te aanvaarden ...

MANON *(onderbreekt hem)* Dan begrijp je ook wel dat ik moeilijk kan geloven in een almachtige en algoede god. Als hij bestond zou hij zo iets niet toelaten.

ROBBERT Misschien is Hij niet almachtig.

MANON Mooie god, die god van jou.

ROBBERT Je mag Hem het gedrag van je ouders niet verwijten, hoe verschrikkelijk het ook is wat ze jou aangedaan hebben. Het zijn zij die je misbruikt hebben, niet Hij. Hij heeft hen de vrijheid gegeven om te kiezen.

MANON Het spijt me, maar ik kan jouw enthousiasme voor 'een geloof' in 'een god' niet delen. Religie is niet meer dan een door angstige mensen voor henzelf bedacht oerexcuus dat het leven beheersbaar moet maken en de chaos controleerbaar en god is niet meer dan een reddingsboei. En daarbij, wat die zogenaamde keuzevrijheid van jou betreft, misschien zijn wij nooit helemaal vrij om te kiezen, misschien worden al onze daden alleen maar veroorzaakt en handelen we zoals we handelen omdat we daar naartoe geleid worden en omdat we helemaal niet anders kunnen.

ROBBERT Niet iedereen is daar van overtuigd.

MANON Dat weet ik. En ik wil niemand de troost die religie biedt, ontzeggen, maar voor mij werkt dat niet. In mijn ogen is jouw geloof geen remedie voor de ziektes van de samenleving van onze tijd, maar eerder een symbool ervan. Religie heeft mij nooit troost kunnen bieden, de filosofie kon dat soms wel.

ROBBERT *(somber)* Zoals ze dat bij Jakob deed.

MANON *(heftig)* Nee.

Een nieuwe flashback. Manon en Thomas ontmoeten elkaar in het voorjaar van 2003, enkele weken voor de zelfdoding van Thomas. De tussenkomsten van Robbert die zich door deze flashback vlechten worden in de huidige tijd (voorjaar 2004) uitgesproken en staan dus, net zoals de reacties van Manon hierop, buiten de eigenlijke flashback.

MANON *(overtuigend, tot Thomas)* Het is jouw schuld niet, Thomas. Jij mag de last van hun dood niet op je schouders dragen. Jakob was ziek. Punt. Hij haatte al wie hij zijn mindere achtte en in zijn ogen waren er dat veel. Hij haatte vrouwen.

ROBBERT Hij haatte ons, christenen.

MANON *(tot Thomas)* Ik denk dat zijn haat gevoed werd door een enorm minderwaardigheidscomplex dat hij moet gehad hebben, ondanks zijn talent. Waarschijnlijk verachtte hij zichzelf diep in zijn binnenste omdat hij zijn eigen talent als een van een lagere orde beschouwde. In werkelijkheid moet hij heel jaloers geweest zijn op jou, omdat jij erin slaagde toch tevreden te zijn. *(raakt hem teder aan)* Niet gelukkig, maar toch tevreden. Ondanks alles.

ROBBERT Hij was jaloers op mij omdat ik een geloof heb waar ik op kan vertrouwen en dat me het juiste pad aanwijst. Zijn geest was aangetast door het verdorven nihilisme van wat hij las.

MANON *(tot Thomas)* Hij was zo bang voor zijn eigen middelmatigheid dat hij voortdurend in een hopeloos gevecht met zichzelf verwickeld zat om te proberen haar te overstijgen door de buitenwereld te tonen hoe anders hij wel was, zonder te beseffen dat hij daarmee juist zijn middelmatigheid bewees. En die angst, die heeft hem uitgehold en leeggevreten.

THOMAS Ja.

MANON *(overtuigend)* Hij kon niet relativiseren, hij kon zich geen eigen mening vormen. Hij was al tevreden met de gedachten van anderen en hij is nooit verder geraakt. Hij was ziek, Thomas.

THOMAS Maar hij was mijn broer. Ik had moeten stoppen, dan was hij niet gestorven, dan was Frederik niet gestorven. Ze hadden niet hoeven sterven, Manon, niet door mijn hand.

MANON En toch is het gebeurd, maar het was niet door jouw hand. Wij moeten verder, Thomas. Wij mogen verder. Wij hebben nog zoveel in te halen. Er is nog zoveel te doen. Ik wil jouw kinderen dragen, Thomas, ook jouw kinderen.

THOMAS Frederik is dood.

MANON In jouw kinderen, in onze kinderen zal de herinnering aan hem verder leven.

THOMAS Het is te laat.

MANON *(heftig)* Nee, het is nooit te laat.

THOMAS Het is allemaal zo zinloos. Zeker voor iemand die ronddoelt met littekens op zijn ziel.

MANON *(probeert het hard te spelen)* Stop met jezelf te beschuldigen, Thomas. Stop met die zelfverwijten. *(nog harder)* Pronk niet me je verdriet, je zelfmedelijden. Loop voorbij het open raam.

THOMAS Zo zinloos.

MANON *(teder)* Ben je dan alles vergeten? *(citeert hem)* ‘Voor jou wil ik de zon van de hemel plukken!’ *(Thomas reageert niet)* Ik ben je zeemeermin, Thomas, en ik wil met je over het water fladderen.

THOMAS Ik ga weg, Manon. Ver weg, naar daar waar jij niet mag komen.

MANON Zonder jou ben ik verloren, Thomas.

THOMAS Zeg dat niet. We kunnen niet allebei verloren zijn. Ga jij maar verder met jouw leven, zonder mij, zoals je dat de afgelopen jaren ook gekund hebt.

MANON Nee, Thomas, nee! Jij was altijd in mijn gedachten. *(Thomas verdwijnt)* ‘Hoeveel tranen zul je ooit om mij laten?’

Einde van de flashback.

MANON Jakob zei dat het geloof niet meer is dan een eenvoudige omwalling van onze angst voor het niets en dat mensen met het oog op zelfbehoud nu eenmaal een min of meer sluitende theorie nodig hebben om hun waarnemingen en ervaringen en verlangens in onder te brengen. ‘Kun je me god bewijzen?’, vroeg hij me ooit. Kun jij me hem bewijzen, Robbert?

ROBBERT Nee, dat kan ik niet. We hebben ook geen Godsbewijzen nodig, want als we zouden proberen Hem te bewijzen, dan zouden we Hem daarmee op voorhand al verraden hebben.

MANON *(spottend)* Zo is het natuurlijk gemakkelijk.

ROBBERT *(glimlachend)* Ja, maar daar draait het dan ook om.

MANON Is er iets tegen een wereld zonder geloof, zonder religies?

ROBBERT Religie leerde en leert ons de grenzen tussen goed en kwaad te bewaren.

MANON *(schamper)* Wat weet jij van goed en kwaad? ... De vakanties hier aan zee waren de gelukkigste momenten uit mijn jeugd. Omdat Sofie er dan bij was en vader me gerust liet. *(cynisch)* Misschien was moeder dan ook wat toeschietelijker en kon hij bij haar zijn gerief halen. ... De zee gaf me weer energie, voor een paar dagen. Ze ontnam me mijn eenzaamheid, even, maar

later, na de dood van Frederik bevestigde ze haar. ... Goed en kwaad, zeg je.

ROBBERT Uit ...

MANON *(onderbreekt hem)* Ik wil het niet horen, Robbert. Uit elk kwaad komt wel iets goeds, wou je zeggen. Is het dat? Ja, ik heb geprobeerd om van dat kwaads iets goeds te maken, maar het zou niet nodig mogen geweest zijn. Na de zelfverachting, na de therapie heb ik geprobeerd om de bitterheid tot iets waardevols om te bouwen. Ik had het nooit geleerd, maar toch probeerde ik het. Ik ging voor kleuterleidster studeren en begon kinderverhalen te schrijven. Ik wou de liefde die ik voelde maar nooit gekend had verduizendvoudigen en uitdelen aan alle kinderen. Zij zouden er hun voordeel mee kunnen doen, zij zouden er in hun leven nog iets moois mee kunnen beginnen. Waarom denk je dat ik Frederik kost wat kost wou laten geboren worden, ook al was hij het gevolg van de verkrachting door je broer? Ik wou niet alleen hem, maar ik wou alle kinderen beschermen, hen vasthouden, hen tegen me aan drukken. Kleine kinderen mogen niet verwelken.

ROBBERT Je bent daar aardig in geslaagd. Ik heb je boekjes gelezen. Je hebt mooie dingen geschreven, *(glimlacht)* goddelijke dingen.

MANON *(glimlacht)* Vind je? Bedankt. Maar probeer me toch maar niet te bekeren. *(ernstig)* Ik zal nooit kunnen zeggen: 'Ja, misschien heb je wel gelijk en is jouw irrationele geloof wel het enige tegengif voor het nihilisme van vandaag'. Ik begrijp niet dat de meeste mensen niet kunnen leven zonder dat soort illusies.

ROBBERT Jij noemt het illusies, ik noem het zekerheden. We hebben allemaal die zekerheden nodig.

MANON Tenzij je erin slaagt je niet door de onzekerheden te laten verlammen.

ROBBERT Niemand kan dat. Ook jij niet. Iedereen hoopt dat de toekomst meer zal brengen dan het verleden gedaan heeft.

MANON *(bitter)* Ja, gehoopt heb ik. God weet hoe ik gehoopt heb.

ROBBERT *(glimlachend)* Zie je wel, je zegt zijn Naam.

MANON Ik heb zijn naam nòg geroepen, meer dan eens, als vader weer mijn slaapkamer binnenkwam. Vader was er altijd, god nooit.

Een nieuwe flashback. Het is najaar 2002. Manon, Jakob, Thomas en Frederik zitten in de auto. Ze komen terug van een voetbalwedstrijd. Thomas zit achter het stuur, Jakob zit naast hem. Manon en Frederik zitten achter in de auto.

THOMAS Ben je je scherpste kwijt, broertje? 4-0 op jullie doos en zelf geen enkele bal tussen de palen gekregen.

JAKOB Ik had mijn dagje niet.

THOMAS Je dagje niet? Je hebt al een heel jaar je dagje niet.

MANON Daag hem niet uit, Thomas.

JAKOB Jij kan nog geen deuk in een pakje boter stampen, jij.

THOMAS Dat is ook nergens voor nodig.

JAKOB Je bent jaloers op me en dat ben je altijd al geweest, broertje, geef het maar toe.

THOMAS Als ik je daar een plezier mee kan doen, graag.

JAKOB Jij kan niets.

THOMAS *(grijnzend)* Ik kan autorijden.

JAKOB Wat heb jij in het leven al bereikt, mislukt economiestudentje?

MANON Hou op, Jakob.

JAKOB Je hebt geen vrouw, *(grijnzend)* want die heb ik, je hebt een klotejob als hulpboekhoudertje ...

THOMAS En ik ben geen zuiplap en geen ruziezoeker.

JAKOB Klootzak.

MANON Niet waar het kind bij is.

JAKOB *(draait zich naar Manon)* Jij hoeft mij niet te vertellen wat ik mag zeggen en wanneer ik het mag zeggen, begrepen?

THOMAS Hou je rustig, Jakob.

JAKOB *(begint zich op te winden)* En hou jij je bek, jij godvergeten hufter.

MANON Stop daarmee!

JAKOB Ik laat me niet door hem uitschelden. Zeker niet door hem.

MANON *(mompelt)* Als het nu nog eens gelogen was.

JAKOB Wat? Wat zei je?

MANON Je drinkt ook veel te veel. Je hebt nu toch ook weer gedronken.

JAKOB Ik heb niet gedronken.

THOMAS Je hebt wel gedronken, Jakob.

JAKOB Maar godverdomme, ik heb niet gedronken! *(Manon en Thomas zwijgen veelbetekenend)* Moet ik het godverdomme bewijzen? *(Manon en Thomas blijven zwijgen)* Thomas, zet de auto aan de kant.

THOMAS Nu gaan we het krijgen.

MANON Luister niet naar hem, Thomas.

JAKOB Je hebt me gehoord, stuk verdriet!

THOMAS Stel je toch niet zo aan, Jakob, je bent bezopen.

JAKOB *(schreeuwt)* Zet godverdomme die godverdomde klote-auto aan de kant! *(hij grijpt naar het stuur)*

THOMAS Nee!

MANON *(gilt)* Kijk uit!

Black-out. Een verschrikkelijke slag. Wanneer het licht terug aan gaat zien we Manon, Jakob, Thomas en Frederik op de grond liggen. Alleen Manon en Thomas bewegen nog. Jakob en Frederik zijn dood. Einde van de flashback. Robbert gaat naar het wrak, neemt Manon bij de hand en belandt met haar weer in de huidige tijd. Ze beginnen te dansen op het 'Romeo and Juliet'-thema van di Battista.

ROBBERT Toen ik je vroeg waarom je toch met Jakob getrouwd bent, zei je dat je moest van vader. Je zei: 'Ik kan het je niet vertellen. Je wil het niet weten. Hij is je vader'. Wat bedoelde je daarmee? Wat had mijn vader daarmee te maken?

MANON Vergeet het, Robbert.

ROBBERT Maar ...

MANON Ik zei: 'Vergeet het'.

Ze dansen.

ROBBERT Vertel me dan hoe het is om jou te zijn.

MANON Waarom wil je dat weten?

ROBBERT Om je beter te begrijpen.

MANON Je mag je niet aan mij vastklampen.

ROBBERT Dat doe ik ook niet. Ik ben verliefd op je. En jij op mij.

MANON *(stopt met dansen)* Misschien ben ik helemaal niet verliefd op je en is het alleen de angst om alleen te blijven of de hoop op een beetje geluk die me aan je bindt.

ROBBERT *(vol zelfvertrouwen)* Ik geloof je niet.

MANON Vind je mij labiel?

ROBBERT Absoluut niet ... *(glimlacht)* Alleen een beetje onevenwichtig. Soms.

MANON *(glimlacht en herneemt de dans)* Je hebt gelijk. ... Ik hou van je.

ROBBERT *(glimlacht)* Zie je wel.

Licht en muziek faden langzaam weg.

DOEK

VIJFDE TAFEREEL - HERFST 2004

Muziek: 'Dies Irae' uit het 'Requiem' (in D minor, K626) van Mozart. Het doek gaat open. We bevinden ons in de strandtuin van Cato. In het zand staan een tuintafel met bijbehorende stoelen en een groot tuinbed. Windschermen op de achtergrond. Nouschka en Cato zitten tegenover elkaar aan tafel en eten een ijscoupe. Nouschka en Manon zijn één en dezelfde persoon, maar met pruik en bril en aangepaste make-up is Manon onherkenbaar voor Cato.

- CATO** *(bekijkt Nouschka glimlachend)* Mijn vrouw kon ook zo genieten.
- NOUSCHKA** *(onbewogen)* Het ijs is heerlijk. ... Wat had ze eigenlijk?
- CATO** Ze is gestorven van verdriet.
- NOUSCHKA** *(onbewogen)* Oh ja?
- CATO** Ze heeft de dood van twee van haar zonen en van haar kleinkind nooit kunnen verwerken.
- NOUSCHKA** Dat klinkt als een tragisch verhaal. *(kijkt op)* Wil je erover vertellen?
- CATO** Het noodlot kreeg hen te pakken. *(Nouschka kijkt niet-begrijpend)* Jakob en Thomas leerden zes jaar geleden iemand kennen en van toen af ... *(schudt het hoofd)*. Ze was gestoord, dat is het minste wat je van dat wijf kan zeggen. Gestoord en een nymfomane. Ze kreeg hen in haar macht. Ze verleidde Thomas, ging naar bed met Jakob en liet zich door hem een kind maken. Ze zei dat hij haar verkracht had, hij zei dat ze erom gevraagd had.
- NOUSCHKA** En jij geloofde je zoon?
- CATO** Als je haar zou kennen, dan zou je weten waarom. Ik liet hen trouwen. Jakob was een briljant voetballer, maar zoals alle briljante mensen was hij wispelturig en door hem te laten trouwen hoopte ik hem de stabiliteit te geven die hij nodig had, maar het pakte anders uit. Zij vond er plezier in hem te ontwrichten. Ze maakte hem voortdurend belachelijk en ze zette zijn zoon tegen hem op. Ze zette Jakob en Thomas tegen elkaar op. Twee jaar geleden kregen ze een auto-ongeluk. Jakob, Thomas, Frederik, dat was mijn kleinkind, en zij. Jakob en Frederik stierven, Thomas en zij waren licht gekwetst. Maar nog was ze niet tevreden. Ze bleef Thomas achtervolgen, ze maakte hem gek tot hij ging geloven dat hij verantwoordelijk was voor het ongeval, maar met die wetenschap, met die leugens kon hij niet leven. Hij ... . Een moederhart kan veel

verdragen, maar dat van Hannah begaf het. Je zag het leven uit haar wegstromen, iedere dag een beetje meer. Ze at niet meer, ze sprak niet meer. Op een avond ging ze slapen en 's morgens leefde ze niet meer.

NOUSCHKA *(likt de ijscoupe leeg)* En jij, hoe heb jij je verlies verwerkt ?

CATO Door me te concentreren op wat me nog restte. Ik heb nog een zoon, Robbert, de jongste. De gestoorde teef was godverdomme ook al achter hem aangegaan, alsof ze nog niet genoeg had aangericht. Blijkbaar kon ze het niet laten, maar ik kwam er op tijd achter en ik heb Robbert naar het buitenland gestuurd. Hij was gelukkig zo verstandig om naar me te luisteren. Hij studeert nu in Amerika. Hij heeft de vloek afgewend. Ze zou hem ook kapot gemaakt hebben.

NOUSCHKA Een zoon luistert naar zijn vader zonder tegen te pruttelen?

CATO Blijkbaar wel. *(glimlacht)* Hij weet aan welke kant hij moet staan als het er werkelijk op aankomt. Familiebanden zijn onverbreekelijk. Hij heeft haar nog een briefje geschreven. 'Liefste blablabla ...', je kent dat.

NOUSCHKA Ja, ik ken dat.

CATO En toen was het afgelopen. Definitief. Ik ga hem koesteren, mijn jongen, nu nog meer dan vroeger. Hij is zo onschuldig. Familie is uiteindelijk het enige dat de mens heeft en volgens mijn opvattingen moet de zorg voor die familie voor hem zo belangrijk zijn dat het de moeite waard is om daarvoor de zinloze zorgen en de onoplosbare problemen van het leven te trotseren. Heb jij familie?

NOUSCHKA *(dromend)* Ja. Ik heb tientallen broertjes en zusjes en we wonen in een straat waar maar één huis staat, het onze, omdat het zo groot is. *(Cato bekijkt haar vreemd)* We hebben onze eigen bus om op vakantie te gaan ... *(vastberaden)* maar het belangrijkste is dat onze ouders van ons houden, met hoevelen we ook zijn.

Flashback. 1995. Confrontatie tussen Manon en haar ouders. Haar vader komt woedend binnengestormd. Haar moeder probeert hem in bedwang te houden en te kalmeren.

VADER Jij blijft hier.

MOEDER In godsnaam, Kurt.

VADER Ik ben je vader en je hebt te luisteren.

MANON *(kijkt haar vader droevig aan)* Waarom vader? Waarom deed u het? ... Een antwoord bent u me toch verschuldigd, of niet dan?

VADER *(hard)* Ik begrijp niet waar je het over hebt.

MANON *(kijkt naar haar moeder)* Waarom liet u het gebeuren, moeder? Zeg niet dat u het niet wist.

MOEDER Ik ...

MANON Doe me niet nog meer pijn ... alstublieft?

MOEDER Ik ...

VADER Hou je mond, Andrea.

MANON *(dringt aan)* Moeder?

VADER *(dreigend)* Andrea!

MOEDER *(naar de grond kijkend)* Ik begrijp niet waar je het over hebt, Manon.

MANON *(achteruit wijkend)* Jullie zijn mijn vader en moeder niet ... niet meer.

MOEDER Maar kind toch. Zeg zulke dingen niet.

MANON Mijn ouders zijn vandaag gestorven.

VADER *(heft zijn hand)* Luisteren, zeg ik, godverdomme!

MOEDER Niet doen, Kurt!

MANON U kan me nog wel raken, maar pijn zal het niet meer doen. Nooit meer.

MOEDER Wat moet er van je worden, kind?

MANON Ik ben meerderjarig, dus kan ik doen en laten wat ik wil. Ik ga bij tante Liesbeth wonen. Ik ga in therapie. Ik ga studeren. Ik wil een leven. Eindelijk.

MOEDER Wat moet er van òns worden, zo zonder jou?

MANON Dat interesseert me niet. U mag al blij zijn dat ik het hierbij laat. Mijn ouders zijn dood.

MOEDER *(wenend)* Nee, Manon, nee, dat mag je niet zeggen! Ga niet weg! Vergeef het ons! Asjeblief!

VADER *(terwijl hij Andrea langzaam wegtrekt)* Laat haar.

MOEDER Nee!

Einde van de flashback.

CATO *(gaat achter Nouschka staan en begint haar te strelen)* Kom hier. Ik wil met je neuken.

NOUSCHKA ‘Laat u niet overheersen door uw hartstocht, want hij wordt als een stier die uw kracht afgraast, uw loof wegvreet en u achterlaat als een dorre boom.’

CATO Je kent je klassieken. Proficiat. Maar nu wil ik neuken.

NOUSCHKA Hier? Nu?

CATO Ja. Neukenneukenneuken. In het licht van de eeuwigheid zijn er maar weinig dingen die werkelijk van belang zijn. Neuken is daar één van.

NOUSCHKA *(cynisch)* Liefde en mededogen zijn de andere, mag ik veronderstellen?

CATO *(lacht)* Wat zeg je? Liefde? Kom me niet aan met je liefde. Liefde is een tragisch misverstand. In dit leven draait het niet om liefde, maar om macht, om dierlijke macht, en meer nog om die macht te verwerven, om haar te tonen, om te bewijzen dat je haar ook werkelijk bezit. Het enkelvoud van leven is lef en lef leidt naar die macht. Dat is altijd zo geweest. En doe nu niet alsof je dit niet wist.

NOUSCHKA Ja, ik heb het leren begrijpen, noodgedwongen.

CATO De hele menselijke geschiedenis is voortgestuwd door een steeds in nieuwe vormen verpakte strijd om macht. Vooruitgang is het logische gevolg van het feit dat mensen nooit tevreden zijn met de erkenning die ze krijgen en de strijd om macht is de enige manier om die te krijgen, om de anderen te laten weten dat ze meetellen. Macht kleurt je denken en maakt je meester van je eigen lot.

NOUSCHKA Klinkt me bekend in de oren.

CATO Wat?

NOUSCHKA Niets.

- CATO** En hoe langer ik me laaf aan de macht, hoe meer ik ervan geniet om mijn humanisme overboord te zetten en om mijn principes te verloochenen, of beter gezegd, om ze te beschouwen als wat ze werkelijk waren en zijn: waanbeelden, uitermate geschikt voor dromers en zelfverklaarde wereldverbeteraars, maar ‘a pain in the ass’ in de praktijk. En daarom ben ik in het leven geslaagd. Omdat ik in staat was tussen de regels te leven. Omdat ik in staat was geen aandacht te schenken aan de twijfels die af en toe de kop opstaken.
- NOUSCHKA** *(ironisch)* Je hebt er dus toch gehad, twijfels en principes?
- CATO** Principes? Ja, ik heb er ooit gehad, maar ‘liefde en mededogen’, zoals je dat zo mooi noemt, hebben daarin nooit een belangrijke rol gespeeld.
- NOUSCHKA** Behalve voor je familie uiteraard.
- CATO** Uiteraard. *(begint haar te strelen)* Nee, ik voel geen liefde voor de mensen, en aan medelijden heb ik mijn energie nooit verspild. Ze zouden me trouwens alleen maar gehinderd hebben in mijn werk.
- NOUSCHKA** Je bent gewetenloos ...
- CATO** Oké. En dan? Een geweten is niet meer of minder dan het gevolg van een genetische mutatie, en wie weet is die fout me wel bespaard gebleven.
- NOUSCHKA** ... en een cynisch mens.
- CATO** *(begint haar te kussen)* Ik weet niet of je dat als een vaststelling of als een veroordeling bedoelt, maar in beide gevallen ben ik bereid het als een compliment te accepteren. Het is niet belangrijk hoe anderen over jou denken, maar het is wel belangrijk hoe je zelf over jezelf denkt. Ik heb alleen maar leren aanvaarden dat het leven louter toeval is en dat besef is de basis geworden van mijn moraal.
- NOUSCHKA** *(spottend)* Als je al van een moraal kan spreken.
- CATO** *(terwijl hij haar kust en streelt)* Durf je daaraan te twijfelen? Mijn hele leven heb ik opgebouwd rond mijn gezin en rond iedereen die ons dierbaar is om hen de mogelijkheden te geven om op hun beurt iets van hun leven te maken ...
- NOUSCHKA** *(met lachje)* Dat weet ik.

CATO ... en jij hebt het lef om mij iets te verwijten? Kleed je uit. Je bent een hypocriet. Je gebruikt dure woorden. Je spreekt over liefde. Je houdt niet eens van mij.

NOUSCHKA *(lacht)* Natuurlijk niet.

CATO Zie je wel. En toch blijf je bij me.

NOUSCHKA Oh ja?

CATO Geld, meisje. Geld en macht.

NOUSCHKA Mis je je vrouw niet?

CATO Nee, ik mis haar niet. Nu niet. Kom, kleed je uit. Ik wil je.

NOUSCHKA Nee.

CATO Weet je dat ik na de dood van Hannah geen andere vrouw meer heb gehad? ... Of begeerd? ... Tot ik jou leerde kennen. *(glimlacht)* Vóór haar dood was dat anders natuurlijk.

NOUSCHKA Natuurlijk?

CATO Ja, natuurlijk. Vind je dat vreemd?

NOUSCHKA *(kijkt hem doordringend aan)* ... Nee, niet echt, nee. ... Nu niet meer.

CATO Kleed je uit. Kleed je uit en geniet. Niet genoten is altijd mis.

NOUSCHKA Nee.

CATO Niets is wispelturiger dan een vrouw.

NOUSCHKA Zei Vergilius.

CATO Je bent een ijskoude bitch, Nouschka, ijskoud en 'playing hard to get', maar dat bevalt me nu juist zo aan jou, want dat is een spelletje dat ik beheers.

NOUSCHKA Wil je spelen?

CATO *(draagt haar naar het bed)* Hoe lang kennen we elkaar al, Nouschka?

NOUSCHKA Zes weken.

CATO Ik zie je nog altijd binnenkomen op de repetitie van het koor. We waren een stuk van Händel aan het instuderen. Ik zag

onmiddellijk aan de manier waarop je naar me keek dat je wel verliefd op me moest worden. Dat kon niet anders.

- NOUSCHKA Enige bescheidenheid is je blijkbaar altijd al vreemd geweest.
- CATO Mensenlevens zijn knooppunten van toevalligheden en jij was voorbestemd om die toevalligheid te worden die mijn leven zou veranderen en daarmee uiteraard ook het jouwe.
- NOUSCHKA Je moest eens weten.
- CATO *(verrast)* Wat wil je daarmee zeggen?
- NOUSCHKA *(glimlacht)* We zijn er bijna. Je hebt nog maar een klein zetje nodig.
- CATO Zei ze verheven. *(theatraal)* Zolang ik je ken, Nouschka, ben je omgeven door een waas van mysterieuze onaantastbaarheid. Vandaag zal ik dat waas verscheuren. *(hij begint haar langzaam uit te kleden; Nouschka laat hem in eerste instantie begaan)* Zo aantrekkelijk, maar zo gesloten. Ik ruik de geur van vrouw.
- NOUSCHKA Warm.
- CATO Wat is je geheim, schatje? Je verbergt iets.
- NOUSCHKA Warmer.
- CATO Wat is het?
- NOUSCHKA Hèt? *(ze kleedt zich terug aan)*
- CATO *(begint te stralen)* Je bedoelt ... ?
- NOUSCHKA *(onbewogen)* Ja.
- CATO *(verheugd)* Je bent zwanger?
- NOUSCHKA *(onbewogen)* Ja.
- CATO Je meent het!
- NOUSCHKA *(onbewogen)* Ja.
- CATO *(door het dolle)* Godverdomme, ik ga vader worden! Opnieuw! Eindelijk! Godverdomme! Je bent fantastisch! Laten we het vieren!
- NOUSCHKA *(kijkt hem nu spottend en triomfantelijk aan)* Ik ga weg.

CATO *(bezorgd)* Voel je je niet goed? Ben je ziek?

NOUSCHKA Toch wel. Heel goed zelfs. Te goed.

CATO *(argwanend)* Wat bedoel je, Nouschka?

NOUSCHKA Nouschka, Nouschka, Nouschka.

Nouschka zet haar pruik en bril af.

CATO *(verbijsterd)* Manon? Wat heeft dit te betekenen?

MANON *(declameert met een vreemd lachje)* Ik ben de maagd en de moeder, de heilige en de hoer, de eerste en de laatste, de vereerde en de verachte.

CATO *(verbijsterd)* Je bent gek!

MANON Ik ben kennis en onwetendheid, ik ben schaamte en vrijmoedigheid. Ik ben schaamteloos en ik ben beschaamd. Ik ben kracht en ik ben angst. Ik ben oorlog en ik ben vrede. Sla acht op mij. Ik ben de onteerde en de machtige.

CATO Jij bent goed ziek, jij smerige teef! *(wil haar slaan)*

MANON Ik draag je kind, Cato. *(Cato houdt zich in)* Ik ben ziek ja, ziek in de kern van mijn ziel. Mijn ziel is verduisterd. En zielsverduistering betekent zelfvernietiging.

CATO Waanzin.

MANON *(lacht; citeert Cato)* ‘Ik zag aan de manier waarop je naar me keek dat je wel verliefd op me moest worden!’ Jij arrogante hufter. Ik had die ‘toevallige ontmoeting’ zorgvuldig gepland. Wekenlang heb ik je gevolgd, naar al je restaurants, naar je golfclub, naar het koor. Jij dacht dat ik voor jou viel, laat me niet lachen, jij viel voor mij zoals ik had voorzien. Onderschat nooit de intuïtie van een vrouw.

CATO Waanzin. Het is waanzin.

MANON Alles is waanzin, Cato. Alles is wreedheid, bloed en waanzin.

CATO *(schreeuwt)* Waarom? Waarom?

Een nieuwe flashback. Voorjaar van 2004. Enkele dagen na hun vorige ontmoeting waar Manon Robbert toen verteld heeft over de verkrachting, komt Robbert haar opzoeken.

ROBBERT *(terughoudend)* Dag.

MANON *(enthousiast)* Hoi, Robbert! *(ze geeft hem een kus; Robbert reageert niet; Manon bekijkt hem)* Scheelt er iets?

ROBBERT We moeten eens met elkaar praten, Manon.

MANON *(in de verdediging)* Oh.

ROBBERT Ik heb met vader gepraat.

MANON En?

ROBBERT Doe nu niet zo.

MANON Doe niet hoe?

ROBBERT Zo ... zo afwijzend.

MANON Je hebt met je vader gepraat.

ROBBERT Als je het op die manier wil spelen.

MANON Misschien ga je me er straks dankbaar voor zijn omdat ik het je zo gemakkelijk gemaakt heb.

ROBBERT Asjeblief, Manon.

MANON Je hebt met je vader gepraat.

ROBBERT Goed dan. *(ongemakkelijk)* Hij zei ... hij zei ... . Toen ik je vroeg waarom je met Jakob getrouwd bent, ondanks het feit dat hij je verkracht had, zei je dat je moest van mijn vader. Toen ik er even later opnieuw over begon, wou je er niet op ingaan. 'Vergeet het', zei je.

MANON Ja.

ROBBERT Waarom wou je het mij niet vertellen?

MANON *(kijkt hem doordringend aan)* Omdat hij je vader is, Robbert, begrijp je dat dan niet? Ik kon het beeld dat jij van je vader hebt niet voor jou kapot maken. *(zacht)* Kinderen hebben ouders nodig.

ROBBERT Wat probeer je mij nu eigenlijk te vertellen?

MANON *(zucht)* Je vader chanteerde me. Ik moest wel met Jakob trouwen.

ROBBERT   *(fel)* Dat kan niet. ... Hij zei dat ... dat je liegt over die verkrachting en dat je uit vrije wil met Jakob getrouwd bent.

MANON   *(wrang)* Zei hij dat? *(bekijkt Robbert meewarig)* Zei hij dat, Robbert? En jij gelooft hem.

ROBBERT   *(in zichzelf)* Ze liegt zoals een koe schijt, zei hij.

Flashback in de flashback. Manon tegenover Cato. Herfst 1998, twee maanden na de verkrachting.

CATO   *(tegen Manon)* Jij trouwt met hem!

MANON   *(tegen Cato)* Ik ga weg!

CATO   Jij blijft hier en je trouwt met hem, hoer, anders maak ik je kapot, hoor je me? Ik zet mijn advocaten op je. Ik neem je kind af. Ik zorg ervoor dat je nooit nog ergens aan de bak komt!

MANON   *(tegen Robbert)* Hij kon het idee niet verkroppen dat ik weg zou gaan met zijn kleinkind, het kind van zijn oudste zoon, *(cynisch)* ‘de troonopvolger’, en dat ik het alleen zou opvoeden. Hij wist dat ik het nooit zou laten wegmaken, dat had ik tegen hem gezegd, maar ook hij en Jakob zouden dat nooit gewild hebben. *(stilletjes)* Nooit heb ik zo intens verlangd naar iets als ik verlangd heb naar de geboorte van Frederik en nooit nog zal ik zo intens, zo zielsveel verlangen. *(kijkt Robbert aan)* Je begrijpt het niet? Nee, ik ook niet.

CATO   *(tegen Manon; onbewogen)* Ik wil niet dat Thomas hier ooit iets van te horen krijgt, begrepen? Vergeet het nooit, ik heb de macht en de middelen, meisje.

Cato verdwijnt uit de flashback, maar blijft op de scène aanwezig.

MANON   *(tegen Robbert)* En dus overblufte hij me. *(wrang)* Want de eer van de familie stond op het spel, en ‘eer’ en ‘familie’, daar draait het bij jullie toch allemaal om. Hij zei dat ik het kind kwijt zou raken, dat ik alles zou verliezen en ik, groentje dat ik was, ik geloofde hem. Wie weet had hij ook nog gelijk. *(Robbert reageert niet; wanhopig)* Ik kon toch niet toestaan dat hij me mijn kind zou afnemen? *(Robbert reageert nog steeds niet)* En dus trouwde ik met Jakob. Zo was ik er tenminste zeker van dat ik het zelf groot zou kunnen brengen en zo kon ik ook nog in de buurt van Thomas blijven. *(cynisch)* Je ziet dat ik niet vies ben van een beetje opportunisme. ... *(ze kijkt Robbert onderzoekend aan)* Je gelooft me niet, hè?

ROBBERT   *(durft haar niet aan te kijken)* Ik ... ik ... ik weet het niet.

MANON *(citeert Robbert; cynisch)* ‘Wat denk je wel van me? Ik laat je nooit meer los.’

ROBBERT Wat ik niet begrijp is waarom je dan, toen Jakob en Frederik dood waren, niets tegen Thomas gezegd hebt. Als mijn vader je chanteerde, zoals jij beweert, dan kon hij dat toen toch niet meer?

MANON *(zucht)* Nu is het te laat. Frederik is dood. Wat zou het uitgemaakt hebben?

ROBBERT *(koel)* Het zou de situatie veranderd hebben.

MANON Hij zou ondanks alles misschien gelukkiger zijn geweest als hij het geweten had, ja, maar die gedachte biedt geen troost.

ROBBERT *(scherp)* Hij zou zich misschien niet, of alleszins minder schuldig gevoeld hebben voor de dood van Jakob en Frederik ... *(met twijfel in de stem)* als hij wist dat Jakob jou verkracht had en als hij wist dat mijn vader jou had afgedreigd.

MANON Misschien. ... Ja. ... Misschien.

ROBBERT *(aandringend)* Dat moet je toch beseffen?

MANON Ga je mij nu de dood van Thomas aanwrijven? *(fel)* Ik heb hem die schuldgevoelens niet aangepreft, jouw vader deed dat!

ROBBERT *(hard)* Hij zou waarschijnlijk nog geleefd hebben. ... Je had met hem kunnen trouwen.

MANON Ik heb nooit vermoed dat hij zichzelf het leven zou benemen. Er zouden nog kansen komen, dacht ik.

ROBBERT *(dringt aan)* Waarom heb je hem de waarheid niet verteld?

MANON *(vliegt uit)* Hoe zou hij zich gevoeld hebben, denk je, als ik hem vertelde wat voor soort smeerlappen zijn vader en zijn broer waren? *(zucht)* Thomas was een gevoelige jongen. Het zou niets veranderd hebben.

ROBBERT Over je ouders heb je ook gelogen, hè?

MANON *(ongelovig)* Ook? *(giftig)* Klootzak!

ROBBERT Ze zijn niet dood. Vader heeft het laten uitzoeken. Hij wou weten wie je werkelijk was.

MANON Ze zijn dood voor mij, dat is alles wat telt.

ROBBERT Ik ... ik weet niet wat ik nog van jou moet geloven, Manon.

MANON *(koel)* Aan jou de keuze.

ROBBERT Help me.

MANON Nee, Robbert. Nee.

ROBBERT *(na lange tijd)* Ik ... ik ... . We zullen elkaar een lange tijd niet meer zien, Manon. Ik ga studeren in Amerika. Vader stelde het voor en ik ... ik vond het wel een goed idee.

MANON *(kijkt hem lange tijd doordringend aan; cynisch)* En je bent natuurlijk de enige erfgenaam, dat helpt ook wel een beetje om dat idee van je vader een goed idee te vinden, of niet soms?

ROBBERT Dat mag je niet zeggen.

MANON En het feit dat ik mijn ouders de rug heb toegekeerd zal 'mijn zaak' ook wel geen goed gedaan hebben. Voor iemand die opgegroeid is met het idee 'dat we niet leven om gelukkig te worden maar om het gezin te onderhouden' is zoiets natuurlijk heiligschennis, wat dan ook de reden mag zijn.

ROBBERT Dat is niet waar.

MANON Oh nee?

ROBBERT Dat ... dat is niet de reden. *(durft haar niet aan te kijken)* Ik ... ik ... ik hou niet meer van je. *(Manon zwijgt en glimlacht meewarig)* Vind je het erg? *(Manon blijft zwijgen)* Maar zeg dan toch iets.

MANON Alles is al gezegd, Robbert. *(smalend)* Je bent een brave jongen. *(Robbert gaat naar haar toe en wil haar aanraken)* Ga weg! *(Robbert aarzelt)* Ga weg, zeg ik je. *(Robbert verdwijnt)* De eenzaamheid zal je niet gelukkig maken, Robbert. *(roept hem smalend na)* Je moet trouw blijven aan je dromen, jongen! *(prevelt)* Je dromen ontkennen is de ontkenning van je bestaan. Je dromen ontkennen is zelfverraad. En zelfverraad is het ultieme verraad!

Einde van de flashback.

MANON *(terug tegen Cato)* Waarom? Je vraagt waarom? Je hebt het zelf gezegd, Cato. Waanzin. Het is waanzin. Ik heb niets meer te verliezen. Alleen wraak rest me nog. Je hebt Thomas van me afgenomen toen je me verplichtte om met Jakob te trouwen. Toen was het nog te vroeg om je te haten, maar toen je Robbert vergiftigde met je leugens, toen was ik er klaar voor.

CATO *(heftig)* Robbert is alles wat ik nog heb. Natuurlijk heb ik hem weggestuurd. Iedere vader zou hetzelfde gedaan hebben. Na alles wat je onze familie hebt aangedaan. Jij hebt mijn zonen tegen elkaar opgezet. Jij bent verantwoordelijk voor hun dood en voor die van Frederik, de arme jongen.

MANON *(vliegt uit)* Jij hebt geen recht op verdriet voor Frederik, hoor je me? Jij hebt al je rechten daarop verspeeld, als je ze al gehad zou hebben. *(vol walging)* Jouw verdriet is een smet op de herinnering aan Frederik.

CATO Hij was mijn kleinkind.

MANON Maar Jakob, jouw zoon, was verantwoordelijk voor het ongeval, niet ik. Jouw zoon was een verschrikkelijke hufter. En ik weet van wie hij het heeft.

CATO Waag het niet!

MANON *(heftig)* Jouw zoon was een verkrachter, dat weet je. Jij bent de vader van een verkrachter.

CATO Jij bent totaal geschift, weet je dat. Je verzint verhaaltjes over mijn zonen, net zoals je verhaaltjes over je ouders verzonnen hebt. En je gelooft je eigen verzinsels.

MANON *(kalm)* Wie verzint er verhaaltjes, Cato, wie?

Flashback. Voorjaar 2003. Thomas heeft zichzelf gedood. Hannah komt eerder terughoudend aangewandeld.

HANNAH Thomas ... hij ...

MANON Je hoeft niets te zeggen.

HANNAH Hij heeft zich verhangen. In de polders. *(voor zich uit starend)* In de Bloedpolder. De Bloedpolder.

MANON Het spijt me, Hannah. Het spijt me dat ik het hem nooit gezegd heb.

HANNAH Jij hoeft nergens spijt over te hebben. Jij niet.

MANON Toch wel. Ik heb spijt, spijt omdat ik hem nooit gezegd heb wat er gebeurd is, en meer spijt nog, zoveel meer spijt nog omdat ik tegen jullie heb verteld dat Jakob me verkracht had en dat ik zwanger was.

HANNAH Nee, Manon, als er iemand spijt moet hebben, dan zijn wij het, zijn vader en ik, spijt over de manier waarop wij jou behandeld hebben. Misschien moest Thomas juist daarom sterven.

MANON Zeg dat niet, Hannah.

HANNAH Er lagen twee briefjes op het aanrecht. Dat voor jou heb ik niet gelezen. Cato wel. *(geeft haar het briefje)* Thomas voelde zich zo schuldig voor de dood van Jakob en Frederik.

MANON Het was zijn schuld niet.

HANNAH Nee.

MANON Laat ons samen rouwen.

HANNAH Dat ... dat recht heb ik niet.

MANON Maar ...

HANNAH Nee ... zeg nu niets meer. Ik moet naar huis, Manon. Cato wou niet dat ik naar je toe kwam. Dat het je goed mag gaan, Manon. *(Hannah verdwijnt)*

Einde van de flashback.

CATO *(uitbarstend)* Thomas had niet hoeven sterven. Hij niet. Waarom heb je hem dan nooit 'jouw waarheid' verteld? Geef daar eens antwoord op.

MANON Moest ik dat doen? Moest ik mij verantwoorden? Had ik hem moeten vertellen dat zijn broer en zijn vader de grootst denkbare klootzakken waren. *(venijnig)* Waarom heb je het eigenlijk zelf niet gedaan. Als je ballen aan je lijf had gehad, dan had jij hem, na de dood van Jakob en Frederik, de waarheid verteld. Jij was zijn vader. Jij zag toch ook hoe Thomas er aan toe was. Jij had heel wat te verantwoorden, niet ik.

CATO *(in de verdediging gedrongen)* Hij was mijn zoon. Ik had alleen het beste met hem voor. Ik wou hem beschermen. Ik was al één zoon kwijt en ik kon toch niet het risico lopen er nog een te verliezen. Welke vader zou zo iets doen?

MANON Hij zou je uitgekotst hebben, en terecht, maar hij zou tenminste de waarheid kennen ... en misschien nog geleefd hebben ... misschien ook niet.

CATO Wat is de waarheid? Er bestaan geen waarheden, alleen maar interpretaties van feiten en gegevens.

- MANON** *(sarcastisch)* Probeer dan de volgende feiten maar eens goed te interpreteren: ik ben zwanger; ik draag jouw kind.
- CATO** Waanzin. Het is waanzin.
- MANON** Ik ga weg, maar wees niet ongerust, je zal me iedere dag zien. Ik zal je niet ontlopen, integendeel. Je zal jouw kind in mijn buik zien groeien, van dag tot dag, en dan, plots, als je het niet meer verwacht, dan ben ik verdwenen. *(citeert Cato spottend)* 'We leven niet om gelukkig te worden, maar om ons gezin te onderhouden.'
- CATO** *(strekt zijn handen naar haar uit)* Mijn kind!
- MANON** Jij hebt mijn droom gestolen, Cato, nu steel ik de jouwe.
- CATO** Nee, nooit!
- MANON** *(spottend)* Wat ga je doen, Cato? *(citeert hem)* 'Ik heb de macht en de middelen'. Ik ook, Cato. Ooit sprak ik de taal van de ziel, nu spreek ik die van de macht. Ik heb dan ook uitstekende leermeesters gehad.
- CATO** *(witheet)* Ik heb de macht om je te breken, om je kapot te maken, vuile hoer, hoor je dat? En ik zal je breken, ik zal je breken en vertrappelen.
- MANON** *(glimlachend)* Ik betwijfel het, Cato, maar wees gerust, zo ver zal ik het niet laten komen. Je zal jouw kind nooit zien. Nooit.
- CATO** Nee, het is mijn kind!
- MANON** Ik haat je, Cato! Jij bent de enige die ik echt haat en juist daarom haat ik je nog meer. Ik sleep je naar de poorten van de hel, Cato, naar een stinkend moeras.
- CATO** Nee!
- MANON** Een mens kan maar beter op tijd zijn totale eenzaamheid ontdekken, Cato.
- CATO** Nee!
- MANON** *(lacht)* Op echt belangrijke momenten staan we machteloos, Cato!
- CATO** Nee!

MANON

De waanzin, Cato. De waanzin. (*lacht op een bijna waanzinnige manier*)

Terwijl het 'Dies Irae' uit het 'Requiem' (in D minor, K626) van Mozart klinkt, valt het doek.

DOEK

ZESDE TAFEREEL - ZOMER 2005

Tafereel 6 begint daar waar tafereel 1 geëindigd is. De teksten sluiten op elkaar aan. Men zou dus bijvoorbeeld ook eerst tafereel 1 kunnen herhalen en tafereel 6 daar dan onmiddellijk op kunnen laten aansluiten.

Muziek: 'Erbarme dich, mein Gott' (Aria nr. 39) uit de Matthäus Passion van J.S. Bach. Het doek gaat open.

MANON Ik wil je geen pijn doen, ik wil je niet kwetsen, maar toch moeten we afscheid nemen vooraleer we elkaar ontmoet hebben. Ik zal van je blijven houden, maar ik zal niet meer naar je verlangen.

Cato verschijnt op de scène, maar hij bevindt zich niet op de plek waar Manon zich bevindt. Hij leest uit een brief die Manon hem geschreven heeft.

CATO *(leest)* 'Ik weet dat het leven geen enkele zin heeft. Jij weet dit ook, maar ik vond betekenis in mijn leven door liefde te geven aan de meest hulpelozen: kleine kinderen die zich niet kunnen verzetten, niet tegen het leven, niet tegen het misbruik door hun ouders.'

MANON Ik sta nu onder een lege hemel in een wereld die geen hoop of troost meer biedt, die alleen nog maar zwart-wit is, waar alle kleur uit is verdwenen. Alleen Nemesis begrijpt me. Alleen zij en ik weten waarheen wij ons haasten.

CATO *(leest)* 'Ik vond nog meer betekenis in de liefde voor jouw zonen, Thomas en Robbert. Jij vond betekenis in jouw leven door je familie op de eerste plaats te zetten. Het klinkt wrang, maar op dat vlak waren we gelijkgestemde zielen. Maar jij ontnam me die betekenis. Jij nam Thomas van me af. Jij dwong me tot een huwelijk met Jakob. Je hebt hen en Frederik naar de afgrond geleid. Door Robert aan je te binden op basis van leugens en halve waarheden en op basis van zoiets als wat voor een familieband zou moeten doorgaan, ben je ook verantwoordelijk voor zijn dood.'

MANON De vanzelfsprekendheid waarmee ik het einde van mijn eigen verhaal aanvaard, verbaast me nu niet meer. Vol vertrouwen reis ik er heen. Naar het niets. Nu leef ik. Meer is er niet. Ik wilde voor mezelf een leven in de overtreffende trap. Misschien heb ik het nu gevonden. Morgen ben ik dood. Meer is er niet. Iemand zal er ooit in slagen de grens van de sterfelijkheid te slechten, maar ik zal het niet zijn.

CATO *(leest)* 'Ik ben een vrouw die gebonden was aan liefde. Eerst uit een gebrek eraan, later uit een teveel, maar nu ze definitief afstand van mij heeft genomen, kan ik niet anders dan haar verwerpen. "Het leven heeft mij verslagen en daarom kan ik

het niet langer vasthouden. Gewoon even uitloggen en gedaan. Binnenstappen in de kring der onbruikbaren. Op weg naar het niets. Meer is er niet.” Klinkt het je bekend in de oren?’

Het geluid van de zee zwelt aan.

MANON Mijn hele lichaam schreeuwt nu om verlossing. Ik verbreek de ketens van de vrijheid en neem mijn leven in eigen handen.

CATO *(leest)* ‘Vraag me niet waarom, een antwoord kan ik je niet geven. Of toch. Vernietigen wat je liefhebt, is dat niet de tragedie van het menselijk bestaan?’ *(fluistert)* Waanzin.

Flashback. Voorjaar 2003, enkele weken na de dood van Thomas. Hannah komt op.

HANNAH Ik zag onze zoon hangen, Cato, ons kind, onze jongen. Hij hing aan een koord van leugens en verzwegen waarheden. Wat hebben we toch gedaan?

CATO Wij wilden het beste voor onze kinderen, Hannah, daar is niets mis mee.

HANNAH Je begrijpt het niet, Cato. Je zal het ook nooit begrijpen. Zo zit jij niet in elkaar. Jij bent geen begrijpend mens. Toen we elkaar leerden kennen had ik al snel in de gaten hoe jij werkelijk was. Ik denk dat ik het zelfs beter wist dan jijzelf, en ik hoopte dat je nog zou veranderen, dat ik je nog zou kunnen veranderen. Quod non. Niet dus.

CATO Dit heeft geen zin, Hannah.

HANNAH Ik schaam me oneindig voor wat we gedaan hebben en ik schaam me nog meer omdat ik nooit tegen je ben ingegaan. *(kijkt hem bedroefd aan)* Het zal de liefde geweest zijn. ... Voor ons is er geen redding meer, Cato. Ik kan alleen maar bidden voor ons, ook al ben ik ervan overtuigd dat het tevergeefs zal zijn.

CATO Je praat onzin. We moeten verder, of we dat nu willen of niet, hoe verschrikkelijk het ook is wat er gebeurd is. We moeten verder.

HANNAH Ik kan niet meer verder, Cato. Ik wil het ook niet meer. De vreugde op aarde is afgekoeld en in mijn ogen straalt geen licht meer, of misschien alleen nog het licht van een vroeger leven. *(Cato wil haar tegenspreken)* Nee, onderbreek me niet. Ik heb te lang gezwegen en alleen maar naar jou geluisterd. Denk niet dat ik je ga verlaten, Cato, want daar heb ik het recht niet toe. Wij zijn allebei schuldig. De schuld staat in ons geschreven met

letters van bloed. Het bloed van Thomas. Schuld bindt ons eeuwig aan elkaar. (*Hannah gaat weg*)

CATO Wat ga je doen?

HANNAH Rusten, Cato, rusten, bidden en hopen.

Hannah af. Einde van de flashback.

MANON Hoor je de zee? Het is het geluid van onze dood. Jouw dood zal mij niet raken, kleintje. Ik zal er niet meer zijn om de pijn van de herinneringen te voelen en zelfs als ik er nog was: je zou te jong gestorven zijn om veel herinneringen te hebben kunnen nalaten.

CATO (*leest*) 'Ik pleit schuldig. Schuldig aan het leven. Maar zijn we dat niet allemaal?'

MANON Mijn ziel draagt een stempel en ik voel hoe ze zich van mij afkeert. Kom, kleintje. We gaan de stilte binnen. We zullen water inademen en het water zal zich boven ons sluiten. We zullen heel lang dood zijn.

Het geluid van de zee zwelt nog verder aan.

CATO (*leest*) 'Het is allemaal zo zinloos geweest. Zo zinloos.'

MANON Mijn wraak zal langzaam oplossen.

CATO Nee!!!

MANON We laten niemand achter. Niemand zal met weemoed aan ons denken, geen enkele herinnering zal ons met tederheid bewaren. (*Manon begint zich uit te kleden*) Vergetelheid zal ons bedekken. De dood in al haar glorie.

Terwijl Manon zich langzaam verder uitkleedt en naar het water wandelt, zwelt het geluid van de zee nog verder aan, nu samen met de muziek van Bach. Het wordt langzaam donker, één spot blijft branden op het rode kleed van Manon dat op de scène ligt. Dan gaat ook deze spot uit en valt het doek.

DOEK

TEKST OP BAND Huil niet aan mijn graf, daar ben ik niet. Ik slaap niet. Ik ben duizend winden die waaien, ik ben de diamanten schittering op sneeuw. Ik ben het zonlicht op rijp graan, ik ben de zachte

regen in de herfst. Als je wakker wordt in de stilte van de ochtend, ben ik de zwerm van vogels die in een vlaag opstijgen. Ik ben de zachte ster die 's nachts schijnt. Huil niet aan mijn graf, daar ben ik niet.

TIJDSKADER

- ❑ 1975: Jakob, oudste zoon van Cato en Hannah, wordt geboren
- ❑ 1977: Manon, dochter van Kurt en Saar, wordt geboren
- ❑ 1978: Thomas, de tweede zoon van Cato en Hannah, wordt geboren
- ❑ begin jaren '80: Manon wordt als klein meisje misbruikt door haar vader (*wordt beschreven in een FB in tafereel 4*)
- ❑ 1984: Robbert, de jongste zoon van Cato en Hannah, wordt geboren
- ❑ 1994: een ruzie tussen Manon en haar ouders (*wordt beschreven in een FB in tafereel 2*)
- ❑ 1995:
  - Manon verlaat het ouderlijk huis (*het afscheid wordt beschreven in een FB in tafereel 5*), gaat bij een tante wonen en gaat voor kleuterleidster studeren
  - de ouders van Manon sterven, althans volgens haar (*wordt door haar verteld in tafereel 2*)
- ❑ 1998:
  - voorjaar: Manon vindt werk als kleuterleidster en gaat alleen wonen
  - een zomerdag:
    - Manon ontmoet Thomas; ze worden verliefd (*wordt beschreven in tafereel 2*)
    - Jakob verkracht Manon (*wordt beschreven in tafereel 2*)
  - later die zomer:
    - ontmoetingen tussen Manon en Thomas (*worden beschreven in 2 FB's in tafereel 3*)
    - ontmoetingen tussen Manon en Cato/Hannah (*worden beschreven in FB's in tafereel 3 en tafereel 5*)
  - najaar: Manon en Jakob trouwen
- ❑ 1999: in het voorjaar wordt Frederik/Frederique, het zoontje/dochtertje van Manon en Jakob geboren
- ❑ 2002:
  - zomer: Manon en Jakob zijn bijna 4 jaar getrouwd (*wordt beschreven in tafereel 3*)
  - later dat jaar: Jakob en Frederik/Frederique sterven in een auto-ongeval (*wordt beschreven in een FB in tafereel 4*)
- ❑ 2003 (voorjaar):
  - een ontmoeting tussen Manon en Thomas (*wordt beschreven in een FB in tafereel 4*)
  - iets later pleegt Thomas zelfmoord (*wordt beschreven in een FB in tafereel 4*)
  - Hannah vertelt Manon dat Thomas dood is (*wordt beschreven in een FB in tafereel 5*)
  - enkele weken later: een confrontatie tussen Cato en Hannah na de dood van Thomas (*wordt beschreven in een FB in tafereel 6*)
  - enige tijd later sterft Hannah
- ❑ 2004:
  - voorjaar:
    - Manon en Robbert vinden elkaar (*wordt beschreven in tafereel 4*)
    - een nieuwe ontmoeting, iets later, tussen Manon en Robbert, nadat Robbert met zijn vader heeft gesproken (*wordt beschreven in een FB in tafereel 5*)
    - iets later vertrekt Robbert naar het buitenland
  - herfst:
    - Manon zoekt, vermomd als Nouschka, contact met Cato en verleidt hem
    - Manon vertelt Cato dat ze zwanger is (*wordt beschreven in tafereel 5*)
- ❑ 2005 (zomer): Manon, hoogzwanger, pleegt zelfmoord (*wordt beschreven in tafereel 1 en tafereel 6*)

VAN DEZELFDE AUTEUR

KOMEDIES EN KLUCHTEN

- ☺ 'De vrouwen van de quizmaster' (2008), een erotische klucht voor 5 (of 6) vrouwen en 4 mannen
  - ☐ *Maarten De Caboter, een vrouwengebruikende en aan coke verslaafde BV, geraakt in nauwe schoentjes.*
- ☺ 'Kabaal in de kleedkamer' (2006), een klucht voor 6 mannen en 4 vrouwen
  - ☐ *Drie actrices willen elk de hoofdrol in de nieuwe productie 'Zomaar een vrouw'. Maar als drie vrouwen vechten om een been ... gaat de sullige toneelmeester Peterke Impanis er dan mee heen?*
- ☺ 'Gevangene ontsnapt' (vrouwenversie-2005), een klucht voor 5 vrouwen en 3 mannen
  - ☐ *Liesje Verelst slaagt er als eerste in te ontsnappen uit de plattelandsgevangenis waar Freya De Bleeckere directrice is. Maar dan slaan Amor en Murphy toe.*
- ☺ 'Vandenborre' (2005), een kluchtige komedie voor 4 vrouwen, 5 mannen en een paar kinderen
  - ☐ *Het gaat niet goed met Karel Schotte. Hij blijkt te lijden aan het 'Syndroom van Vandenborre'. Maar als hij ontwaakt ziet de wereld er plots weer heel wat aantrekkelijker uit. Maar schijn bedriegt.*
- ☺ 'Gevangene ontsnapt' (mannenversie-2003), een klucht voor 3 vrouwen en 5 mannen
  - ☐ *Bert Verelst slaagt er als eerste in te ontsnappen uit de plattelandsgevangenis waar Fernand De Bleeckere directeur is. Maar dan slaan Amor en Murphy toe.*
- ☺ 'Het Principe' (2002), een satire in 3 taferelen voor 1 man of voor 3 mannen
  - ☐ *Eugène Daniëls, de megalomane burgemeester-volksvertegenwoordiger van een klein dorp zet zichzelf te kakken.*
- ☺ 'De naam van de jonge hondjesmoordenaar' (2001), een spannende klucht voor 3 vrouwen en 6 mannen
  - ☐ *De beroemde speurder Daniël Poiseau is overspannen en rust uit in het klooster van Père Joseph en de zijnen. Daar wordt hij echter geconfronteerd met verdwenen manuscripten en met de jonge-hondjesmoordenaar waar hij al zo lang tevergeefs naar op zoek was.*
- ☺ 'Met twee aan zee' (2000), een komedie voor 4 vrouwen en 3 mannen
  - ☐ *Persoonsverwisselingen, hartzeer, bedrog, chantage ... en meer van dat fraais in het appartementje van de broertjes Fleeckers.*
- ☺ 'Anders bekeken' (1999) een soms bittere komedie voor 5 vrouwen en 8 mannen of voor 6 vrouwen en 7 mannen
  - ☐ *Toneelvereniging 'Spel na Arbeid' bestaat 75 jaar en meent dat historisch feit te moeten vieren met een voorstellingenreeks van 'De getemde feeks'. Jammer genoeg ligt zowat iedereen met zowat iedereen overhoop.*

TONEELSPLEN

- ⊖ 'Sterrenslag' (2006), een modern kerstspel (openlucht of zaal) voor een onbeperkt aantal deelnemers
  - ❑ *Een jonge, 'illegale' vrouw moet bevallen. Een oude man geeft haar onderdak. De politie arresteert hen. Een cameraploeg van het populaire programma 'Sterrenslag' volgt de gebeurtenissen.*
- ⊖ 'Het Zelfmoordbos' (2004), een toneelspel voor 5 vrouwen en 7 mannen of voor 7 vrouwen en 5 mannen
  - ❑ *Al eeuwenlang trekken mensen naar het mythische eiland Hades om er een einde te maken aan hun leven. Touroperator AdMortem heeft een gat in de markt ontdekt en organiseert one-waytrips voor kandidaat-zelfmoordenaars.*
- ⊖ 'Opgestropt' (2002), een eenakter voor 3 vrouwen en 1 man of voor 2 vrouwen en 2 mannen
  - ❑ *Na een zwaar ongeval revalideert Eliam in het ziekenhuis. Hij krijgt er het bezoek van Judith, zijn ex-vriendin.*
- ⊖ 'Predik niet' (2000), een eenakter voor 2 vrouwen, 2 mannen en koor, gebaseerd op teksten uit 'Prediker', 'Spreuken' en 'Hooglied'
  - ❑ *Een man en een vrouw zijn aan het einde van hun relatie gekomen, een jongen en een meisje staan aan het begin van de hunne.*
- ⊖ 'Varkensgebraad en kerstkroketten', (2000) een soms wrange monoloog in 2 taferelen voor 1 man
  - ❑ *Adam is losgeslagen, op de vlucht gedreven door zijn angsten die verpakt zijn in ongecontroleerde woede en misplaatste arrogantie. Tien jaar later heeft hij een gepaste weg naar zelfaanvaarding gevonden.*

Luuk Hoedemaekers
Kakebeekstraat 12A
3950 Bocholt
089/47.31.47
0479/61.93.10
luuk@wol.be
www.luuk.hoedemaekers.be